

REFORMA
2017

SZKOLNI Przyjaciele

Podręcznik
klasa 1 część 1

Drogi WSiP,

Nigdy bym nie publikowała publicznie książek wydawnictw, które działają na uczciwych zasadach.

Wasza firma jednak promuje masowy dodruk, całkowicie niepotrzebnych książek, które mogłyby być zastąpione wersjami elektronicznymi!

Co prawda e-booki są dostępne na waszej stronie, jednak:

- W przeciwieństwie do fizycznej książki, licencja na e-book kończy się po roku. Oznacza to, że jeżeli moja córka chciałaby powtórzyć sobie całą wiedzę do matury, musiałabym jej kupić wszystkie wasze książki od nowa.
- Waszych e-booków nie da się pobrać! Wymagają one dostęp do internetu, co uniemożliwia ich użycie na naszej wsi, gdzie zasięg jest ograniczony.
- Wasze e-booki nie działają na telefonach komórkowych!
- Wasze e-booki sprzedawane są po tej samej (albo wyższej) cenie co regulame książki. Cena e-booka powinna być niższa, gdyż e-booki wymagają elektronicznego czytnika (tabletu)!

Czas rozpocząć nową erę, w której papier nie jest bezczelnie marnowany dla pieniędzy.

Przedstawiam e-book, który spełnia wszystkie oczekiwania uczniów.

Dbajmy o środowisko, zróbmy to dla młodych pokoleń.

Przecież jest na świecie szkoła...

Życie stawia wciąż pytania,
nowe światy każe śledzić.
Po co się samemu biedzić,
poszukując odpowiedzi?

Ref.: Przecież jest na świecie szkoła!
Szkoła – na wiedzę rośnie moda,
szkoła – to nowa jest przygoda,
szkoła – ciekawych rzeczy wiele,
szkoła – najlepsi przyjaciele!

Razem łatwiej coś wymyślić,
razem śmieszniej łobuzować.
I poznawać nowe światy,
i pojmować coś od nowa.

Ref.: Przecież jest na świecie szkoła...

Morze wiedzy już przyzywa,
a w przystani statek czeka.
Rejs przed nami pełen przygód,
skacz na pokład i nie zwlekaj...

Ref.: Przecież jest na świecie szkoła...

Można świat zdobywać szturmem,
gdy załoga jest gotowa.
Badać Ziemi tajemnice,
nawet w kosmos wystartować!

Ref.: Przecież jest na świecie szkoła...

a A

aparat

b B

bajka

c C

córka

g G

góra

h H

herbata

i I

igła

ł Ł

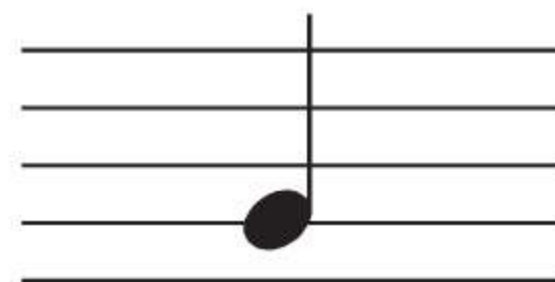
łapa

m M

mama

n N

nuta

s S

sopel

t T

tata

u U

ul

d D

dom

e E

ekran

f F

foka

j J

jajko

k K

kot

l L

lala

o O

osa

p P

ptak

r R

rower

w W

woda

y Y

góry

z Z

zegar

Razem z nami praca i zabawa

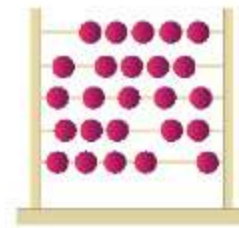
Czytam

Piszę

Mówię

Liczę

Poznaję

- 1 Przyjrzyj się ilustracji i powiedz, co robią dzieci.
- 2 Jak wygląda klasa, w której masz zajęcia? Czym się różni od klasy pokazanej na obrazku?
- 3 Przedstaw się. Policz, ile sylab ma twoje imię.
- 4 Wykonaj wizytówkę z kartki i ustaw ją przed sobą na ławce.
- 5 Porozmawiajcie o tym, co będziecie robić w szkole.

- 1 Podaj nazwy pomieszczeń przedstawionych na ilustracji. Powiedz, co robią dzieci i dorośli widoczni na rysunku.
- 2 Wymień inne pomieszczenia, które znajdują się w twojej szkole.

- 3 Znajdź i wskaż na obrazku znaki bezpieczeństwa. Dowiedz się, co one oznaczają.
- 4 Przejdźcie z klasą przez swoją szkołę. Odszukajcie znaki bezpieczeństwa i podajcie ich nazwy. Porozmawiajcie o bezpiecznym zachowaniu w szkole.

Ewa Szelburg-
-Zarembina

Motyle

Ile tu motyli?
Tyle!
Jakie śliczne
te motyle!
Domem dla nich
każdy kwiat,
gdyby nagle
deszczyk spadł.

- 1 Posłuchaj wiersza i powiedz, co zachwyciło jego autorkę.
- 2 Powiedz, jaki widok roztacza się z okna na ilustracji. Co widać z okna twojej klasy?
- 3 Wskaż na rysunku to, co zostało zbudowane przez człowieka.

- 4 Podaj nazwy występujących na ilustracji zwierząt i roślin. Powiedz, co jeszcze należy do świata przyrody.
- 5 Czy z twojego okna w domu widać więcej dzieł przyrody, czy dzieł człowieka?
- 6 Porozmawiajcie, jak należy zachowywać się na szkolnym podwórku, aby czuć się bezpiecznie.

Pierwszy dzień

Na imię mam Kalasanty. I jestem duszkiem. Całkiem czyściutkim, przyjemnym i prawie zawsze grzecznym. Prawie tylko dlatego, żeby nie było nudno. Mieszkam w szkole. Dlaczego w szkole? Bo tu jest tak ciekawie i tyle się dzieje, że nawet duch nie wie czasem, w co ręce włożyć. Jeśli jeszcze tego nie wiecie, to wkrótce sami się przekonacie!

Dziś opowiem wam o początku roku szkolnego. I o Antku i Marcie. Każdy początek roku jest do siebie podobny. Do szkoły przychodzą dzieciaki: ładnie ubrane, wymyte, z nowymi plecakami i piórnikami. Hej! Jakie ładne są czasem te piórniki i plecaki! W całym tym tłumie zawsze znajdzie się ktoś, kto podskakuje z radości, że zaczyna szkołę, i ktoś, kto trochę się boi. Czego? Na przykład tego, że wszystko jest nowe. Albo tego, że wokoło tylu nowych ludzi. W tym roku od razu zauważyłem piegowatego chłopca z jasnymi włosami. Skulił się, przygarbił i rzucał przestraszone spojrzenia na boki.

– Hejka! – zawołałem do niego, ale oczywiście mnie nie usłyszał. Może i dobrze, bo jeszcze by się zdenerwował, że pozdrawia go powietrze! W czasie apelu chłopiec stał pod ścianą, a potem przemknął do klasy ze spuszczoną głową. Siadł w ostatniej ławce. Sam. Niedobrze. Szkoła to takie fajne miejsce. Źle jest zaczynać ją od schowania się. No ale co poradzić, jak ktoś jest nieśmiały?

Rozejrzałem się po klasie. Zobaczyłem, że jedna z dziewczynek ciągle się śmieje i podskakuje. Nie, ona nie bała się nowego miejsca. Obiegła salę i obejrzała kwiatki w doniczkach. Wyjrzała też przez okno i zawołała:

– Ale super to boisko!

Na te słowa chłopiec z ostatniej ławki uniósł głowę. Zobaczyłem, że jest zaniepokojony. Dobra nasza! – pomyślałem. Może lubi biegać? Dziewczynka tymczasem pobiegła na koniec sali. Gdy była blisko ławki chłopca, postanowiłem coś zrobić. Dmuchałem na parapet i jedna z doniczek spadła. Ojej! Jaki był huk! Ziemia rozsypała się i wszędzie zrobił się okropny bałagan.

- To nie ja! – zawołała dziewczynka.
- To chyba wiatr – powiedział chłopiec. Zerwał się z ławki i zaczął zbierać potłuczone skorupy. Dziewczynka uklękła obok.
- Jestem Marta. A ty? – spytała.
- Antek – odpowiedział i uśmiechnął się nieśmiało.

I wiecie co? Kiedy podeszła pani, Marta powiedziała jej, co się stało, a potem... usiadła z Antkiem. Spojrzałem na niego i zobaczyłem, że już się nie boi. Zrozumiałem, że teraz wszystko już będzie dobrze. I że nawet po trudnym początku może nastąpić wspaniały ciąg dalszy!

- 1 Posłuchaj opowiadania i powiedz, kim są Kalasanty, Marta i Antek.
- 2 Jak pierwszego dnia szkoły czuł się Antek, a jak zachowywała się Marta?
- 3 Dlaczego Kalasanty zbił doniczkę?
- 4 W jaki sposób, twoim zdaniem, można pomóc koleżankom i kolegom, którzy czują się w szkole niepewnie?
- 5 Wymyślcie zabawę, która pozwoli się wam lepiej poznać i dobrze poczuć w klasie.

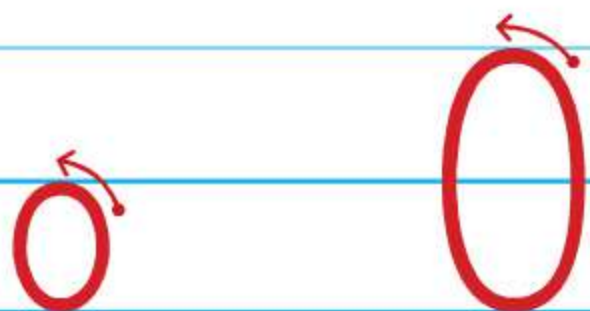

- 1 Przyjrzyj się ilustracji i powiedz, jak dzieci spędzały wakacje.
- 2 Jak myślisz, co czują osoby przedstawione na ilustracji?
- 3 **Ooo!** wymawiamy, gdy coś nas zachwyca, dziwi lub zaskakuje. Które osoby na ilustracji mogłyby tak mówić?

- 4 Wymawiaj **Ooo!** najpierw głośno, potem szeptem.
- 5 Wskaż na ilustracji elementy, w których nazwach słyszysz głoskę **o**.
- 6 Opowiedz, co ty najbardziej lubisz robić w wakacje.

o O

osa

o sa

o s a
■ ■ ■

osa

O! Ooo! !

O! Ooo!

Oj! Ta osa lata i lata. Olek stoi obok okna.
O! Osa lata mu koło nosa!

Osa to owad. Ma czarne i żółte pasy. Buduje gniazdo w ziemi lub w dziupli. Królowa składa w nim jaja. Robotnice rozbudowują gniazdo i karmią larwy.

Natalia Usenko

Kto nie lubi...

Kto nie lubi powspominać?
Zwłaszcza różnych fajnych zdarzeń?
Zdjęcia, kamyk, stary bilet
zapraszają nas do marzeń.
Starczy zapach morskiej bryzy
albo w butach trochę piasku
i już widzisz piękną plażę
pośród mew dzikiego wrzasku...
Każdy chciałby mieć w słoiku
zapach lata, toż to bajka!
I do tego służy właśnie
mały cud – przypominajka.

Pamiętką z wakacji może być... piasek. Żółty, biały, pomarańczowy, szary, różowy, a nawet czarny. Piasek może mieć wiele barw. Składa się z ziarenek, które przesypują się nam przez ręce. Ziarenka piasku to małe okruchy skał o różnych kształtach i kolorach. Piasek występuje na plażach, pustyniach, na dnie rzek, jezior i mórz. Ponieważ jest drobny i lekki, ciągle się przemieszcza. Unoszą go rzeki, porywają fale, a wiatr usypuje z niego wydmy.

- 1 Posłuchaj wiersza i wyjaśnij, do czego służy przypominajka.
- 2 Co może być wakacyjną pamiętką? Uzasadnij swoją odpowiedź.
- 3 Opowiedz o własnej pamiętce z wakacji. Co ci przypomina?
- 4 Wysłuchaj uważnie tekstu o piasku i przyjrzyj się zdjęciom. Powiedz, jakie barwy może mieć piasek.
- 5 Podajcie przykłady, jak można wykorzystać piasek do zabawy.

sójka

dzięcioł

lis

kuna

KRUSZYNA POSPOLITA

LESZCZYNA POSPOLITA

TRZMIELINA POSPOLITA

WRZÓS ZWYCZAJNY

BORÓWKA CZARNA

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Jakie zwierzęta i rośliny można zobaczyć w lesie?
- 2 Wskaż na obrazkach grzyby. Czy wszystkie są jadalne?
- 3 Na podstawie wysłuchanego tekstu powiedz, dlaczego nie wolno zbierać nieznanych grzybów i owoców leśnych.

Dobre rady

W lesie spotkasz różne rośliny i grzyby. Jedne są jadalne, smaczne i zdrowe. Inne, choć kolorowe i piękne, mogą być trujące, a ich zjedzenie grozi śmiercią.

Nigdy nie zbieraj nieznanych grzybów ani owoców leśnych!

Nie niszczyć ich, bo i one są potrzebne w lesie!

sarna

dzik

puszczyk

BOROWIK SZLACHETNY

KOZŁARZ CZERWONY

MUCHOMOR CZERWONY

MUCHOMOR SROMOTNIKOWY

KONWALIA MAJOWA

- 4 Jak myślisz, dlaczego ludzie lubią chodzić do lasu?
- 5 Ustalcie z koleżankami i kolegami kilka zasad właściwego zachowania w lesie.

- 1 Opowiedz, czym różni się miasto i wieś.
- 2 Przyjrzyj się uważnie ilustracji i opowiedz o drodze do szkoły w mieście i na wsi.
- 3 Powiedz, jak należy bezpiecznie przechodzić przez ulicę na przejściu ze światłami.

Uwaga! Zasady!

W lewo!

W prawo!

W lewo!

Wolne? Idę.

- 4 Naucz się na pamięć zasad przechodzenia przez jezdnię bez sygnalizacji świetlnej.
- 5 Porozmawiajcie, jak należy się zachowywać w drodze do szkoły.

samolot

lotnia

pociąg

jacht

kajak

auto

- 1 Powiedz, jakie pojazdy znajdują się na ilustracji.
- 2 Czym można podróżować lądem, w powietrzu, a czym poruszać się po wodzie?
- 3 Wskaż na ilustracji pojazdy, w których nazwach słyszysz głoskę **a** na początku, na końcu i w środku wyrazu.

śmigłowiec

balon

żaglowiec

prom

wodolot

autobus

- 4 Czym ty najczęściej podróżujesz? Z jakich środków transportu korzystasz?
- 5 Wskaż na ilustracji pojazdy, które służą do transportu towaru. Jakie znasz inne pojazdy transportujące towar?
- 6 Ustalcie w klasie zasady kulturalnego i bezpiecznego zachowania w autobusie.

a A

a A

aparat
a pa rat

a p a r a t

aparat

Aaa !

Aaa !

Ala jest w parku. Ma aparat. Obok Ali stoi As.

W parku jest miło. Wygodna ławka, ładna fontanna, piękna pogoda. Ala fotografuje Asa. Potem robi album. A tam? Czy to ara? To balon ma kształt papugi!

- 1 Opowiedz, co przedstawia ilustracja. Podaj nazwy osób i pojazdów.
- 2 Wskaż pojazdy ratunkowe. Kto i w jakim celu ich używa?
- 3 Powiedz, co oznaczają numery pokazane na obrazku.

- 4 W jakich sytuacjach należy wezwać pogotowie, straż pożarną i policję?
- 5 Zapamiętaj numery alarmowe.
- 6 Przeprowadźcie w parach konkurs na znajomość numerów alarmowych.

Bezpieczni na drodze

Występują:

Chłopiec, Dziewczynka – główni bohaterowie, Mama, Policjant w aucie, Dzieci znaki drogowe, Dziecko sygnalizator z dwiema plakietkami – czerwoną i zieloną, Dzieci samochody.

CHŁOPIEC

Ciągnie mamę i siostrę za ręce w kierunku jezdni. Jednak białe pasy są wyznaczone o kilkanaście kroków dalej od nich. Obok przejścia stoi Dziecko sygnalizator. Szybciej, jeszcze się spóźnimy!

DZIEWCZYNNKA

Halo! Tu nie przechodzimy! Tam dla pieszych mamy przejście. Pokazuje na pasy.

MAMA

Właśnie. Tam bezpieczne miejsce.

DZIECI SAMOCHODY

Nadjeżdżają z obu stron. Zatrzymują się przed pasami i wołają chórem. Już zwalnimy. Przystajemy. Wolną drogę dać wam chcemy!

DZIECKO SYGNALIZATOR

Komenderuje i pokazuje kolorowe plakietki. Wam – czerwone. Wam – zielone. Przejdźcie już na drugą stronę!

POLICJANT W AUCIE

Zjawia się na miejscu – podjeżdża ostatni. Gdy na przejściu świateł brak, Starczy „Zebra”. I ten znak!

DZIEWCZYNNKA

Wskazuje na wchodzące na scenę Znaki drogowe. Ach, tych znaków co niemiara! Chyba się pogubię zaraz.

Wchodzą dzieci poprzebierane za znaki drogowe lub niosące znaki drogowe w dłoniach.

DZIECI ZNAKI

Gdy nas poznasz i polubisz, Na ulicy się nie zgubisz. Podpowiemy każdy krok: Gdzie masz przejść, gdzie zrobić „Stop!”, Gdzie jest linia kolejowa, A gdzie ścieżka rowerowa.

DZIEWCZYNNKA

Sporo dzięki wam umiemy.

CHŁOPIEC

Więc do szkoły już idziemy.
Po chodniku – to wiadomo!

MAMA

Albo drogi lewą stroną.
Tylko lewą!

CHŁOPIEC

Czy koniecznie?

DZIECI ZNAKI

Chórem:

Tak właściwie. Tak – bezpiecznie!
Prawidłowo i najmądrzej!
Wszystkie auta możesz dojrzeć.

CHŁOPIEC

Widzę, z naprzeciwka jadą!

DZIECI SAMOCHODY

Dzieci samochody imitują ruch drogowy.

Jadą, jadą z dobrą radą!
Gdy chcesz pieszym być wzorowym,
Znaczek przyczep odblaskowy.
Niech migoce, niech się świeci!
Sygnał daje: „Tu są dzieci!”

POLICJANT W AUCIE

Podjeżdża ostatni.

Wiesz, co policjanta cieszy?
Odblaskowy, mądry pieszy!

MAMA

Czas do szkoły. Do widzenia!

WSZYSCY

Do widzenia! Powodzenia!
Kto przepisy dobrze zna,
O swe bezpieczeństwo dba.

*Auta i Policjant odjeżdżają, Znaki drogowe
machają dzieciom na pożegnanie, dzieci idą
do szkoły (odchodzą za kulisy).*

Przejazd kolejowy
z zaporami

Roboty
drogowe

„Agatka”

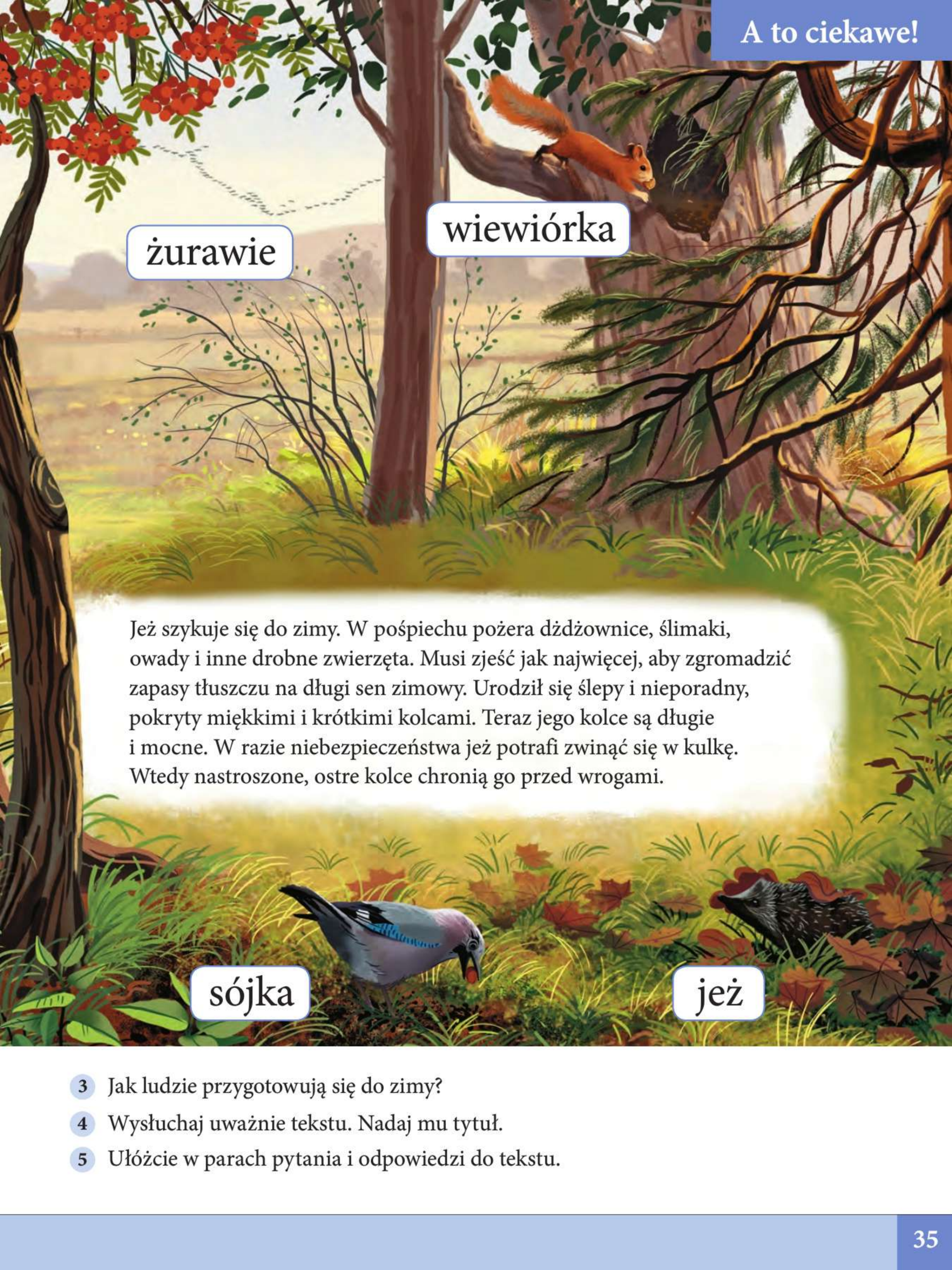
Zakaz ruchu
pieszych

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Wskaż znaki drogowe i spróbuj wyjaśnić, co one oznaczają.
- 2 Jak myślisz, dlaczego przepisy ruchu drogowego są potrzebne?
- 3 W jakim celu stawia się zapory kolejowe?

borsuk

- 1 Wskaż na ilustracji zwierzęta i podaj ich nazwy. Opowiedz, w jaki sposób przedstawione zwierzęta przygotowują się do zimy.
- 2 Podaj inne przykłady, jak zwierzęta przygotowują się do zimy.

żurawie

wiewiórka

Jeż szykuje się do zimy. W pośpiechu pożera dżdżownice, ślimaki, owady i inne drobne zwierzęta. Musi zjeść jak najwięcej, aby zgromadzić zapasy tłuszczu na długi sen zimowy. Urodził się ślepy i nieporadny, pokryty miękkimi i krótkimi kolcami. Teraz jego kolce są długie i mocne. W razie niebezpieczeństwa jeż potrafi zwinąć się w kulkę. Wtedy nastroszone, ostre kolce chronią go przed wrogami.

sójka

jeż

- 3 Jak ludzie przygotowują się do zimy?
- 4 Wysłuchaj uważnie tekstu. Nadaj mu tytuł.
- 5 Ułóżcie w parach pytania i odpowiedzi do tekstu.

i I

i I

igła

ig ła

i g ł a

igła

Iii!

Iii!

Mama Izy ma igły i nitki.

– kłuje! – woła Iza. – Oj! To igła kłuje.

Mama Izy szyje piękny kostium. Suknia jest niebieska, ma falbanki i czerwone kokardki. Korona jest z filcu. Tata odkłada igły i nitki do pudełka. Obok pudełka stoi miska z cukierkami. Wszyscy lubią irysy.

Jan Brzechwa

Tańcowała igła z nitką

Tańcowała igła z nitką,
Igła – pięknie, nitka – brzydko.

Igła cała jak z igielki,
Nitce płaczą się supełki.

Igła naprzód – nitka za nią:
„Ach, jak cudnie tańczyć z panią!”

Igła biegnie drobnym ściegiem,
A za igłą – nitka biegiem.

Igła górą, nitka bokiem,
Igła zerka jednym okiem,

Sunie zwinna, zręczna, śmigła.
Nitka szepce: „Co za igła!”

Tak ze sobą tańcowały,
Aż uszyły fartuch cały!

- 1 Wysłuchaj wiersza i odpowiedz na pytania:
 - Jak tańczyła igła, a jak nitka?
 - Jakie trudności miała nitka?
 - Co uszyły igła z nitką?
- 2 Dowiedz się, co to jest ścieg.
- 3 Jak nazywa się osoba zajmująca się szyciem ubrań?

- 1 Przyjrzyj się ilustracji i wymień owoce oraz warzywa rosnące jesienią w sadzie i ogrodzie.
- 2 Wskaż na ilustracji ptaki i podaj ich nazwy.
- 3 Dowiedz się, czy kos jest sprzymierzeńcem ogrodnika. Dlaczego?

rudzik

kos

sikora
bogatka

por

seler

- 4 Co robią na ilustracji ogrodnik i jego pomocnik?
- 5 Podaj przykłady, jak wykorzystuje się warzywa i owoce.
- 6 Pobawcie się w rozpoznawanie owoców i warzyw z zasłoniętymi oczami.

Owocowe specjały

Co jest potrzebne?

- salaterka truskawek
- garstka malin
- jeden banan
- kawałki arbuza
- jogurt naturalny
- wysokie naczynie
- mikser lub blender
- kilka kostek lodu

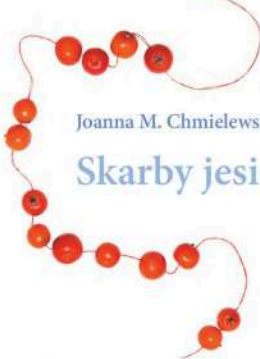
Najpierw myjemy owoce, potem obieramy banan ze skórki, wyjmujemy pestki z arbuza. Kroimy owoce.

Do wysokiego naczynia wsypujemy owoce. Wlewamy jogurt. Potem miksujemy. Dodajemy kilka kostek lodu i rozlewamy do szklanek.

Gotowe!

Degustujemy i pijemy na zdrowie. Mniam!

- 1 Wysłuchaj przepisu i wymień, co jest potrzebne do przygotowania owocowego koktajlu.
- 2 Powiedz, co należy kolejno robić.
- 3 Jak myślisz, czy ten napój jest korzystny dla zdrowia? Uzasadnij swoją odpowiedź.

Joanna M. Chmielewska

Skarby jesieni

Ptaki chętnie jedzą czerwone koraliki,
a dzieci z tych owoców robią naszyjniki.

Żółta, zielona albo fioletowa
pod cienką skórką słodczy słońca chowa.

Przed chwilą spadł z drzewa i leży na trawie,
w kolczastej łupince wygląda ciekawie.

Nosi czapczkę i z dębu spadł,
długo nie leżał, bo dzik go zjadł.

- 1 Obejrzyj zdjęcia i powiedz, jakie skarby jesieni są na nich przedstawione.
- 2 Posłuchaj zagadek. Wskaż zdjęcia, które przedstawiają rozwiązania tych zagadek.
- 3 Wymyśl pytania ze słowami będącymi rozwiązaniem zagadek.
- 4 Wyobraź sobie, że dotykasz tych skarbów jesieni. Co czujesz?
- 5 Porozmawiajcie w klasie, co można zrobić z jesiennych skarbów przyniesionych ze spaceru.

- 1 Przyjrzyj się ilustracji i powiedz, dokąd wybrały się dzieci.
- 2 Jak ci się wydaje, co czują dzieci przedstawione na ilustracji?
- 3 Powiedz, co robią dzieci znajdujące się na małych obrazkach z boku strony. Odszukaj te obrazki na dużej ilustracji.

W kinie

Poznajemy kino.

Stoimy w kolejce.

Kupujemy bilety.

Mamy smakołyki.

- 4 Jak należy się zachowywać w kinie, o czym trzeba pamiętać?
- 5 O jakich bajkach informują plakaty kinowe?
- 6 Porozmawiajcie w parach o filmie, który obejrzeliście lub chcielibyście obejrzeć w kinie.

Zmysły

Poznajemy świat dzięki zmysłom. Patrzymy, słuchamy, wąchamy, smakujemy, dotykamy. Oczy pozwalają nam widzieć światło i obrazy. Dzięki uszom słyszymy dźwięki. Przez język i nos docierają do nas smaki i zapachy. Nasza skóra odczuwa ciepło, zimno i dotyk.

wzrok

smak

dotyk

- 1 Na podstawie wysłuchanej informacji powiedz, które części ciała umożliwiają nam poznawanie świata.
- 2 Przyjrzyj się ilustracji i powiedz, ile mamy zmysłów i ile narządów zmysłów.
- 3 Włóż do worka kilka przyborów szkolnych. Zamknij oczy. Postaraj się rozpoznać przedmiot wyłącznie za pomocą dotyku, a potem podaj jego nazwę.

Kino działa na nasze zmysły. Gdy oglądamy filmy, widzimy barwne sceny. Do naszych uszu docierają głosy aktorów i inne dźwięki. Często, dzięki specjalnym okularom, zamiast płaskiego obrazu na ekranie możemy oglądać trójwymiarowy obraz filmów 3D. Kina 4D dostarczają jeszcze więcej wrażeń. Wydaje się nam, że uczestniczymy w akcji filmu. Czujemy wokół siebie ruch, powiew wiatru, zapachy. Czasem coś nas dotyka lub kapie na nas woda. Dzieje się to za sprawą specjalnych foteli, które mogą poruszać się i przechylać. Dodatkowo są wyposażone w urządzenia, które wydmuchują powietrze i rozpylają kropelki wody.

 słuch

 węch

- 4 Wysłuchaj tekstu o kinie i wyjaśnij, co to jest film 3D i 4D.
- 5 Co może czuć widz, który ogląda taki film?
- 6 Zastanówcie się w klasie i ustalcie zasady bezpiecznego dla uszu i oczu oglądania filmów w domu.

e E

e E

ekran

ek ran

e k r a n

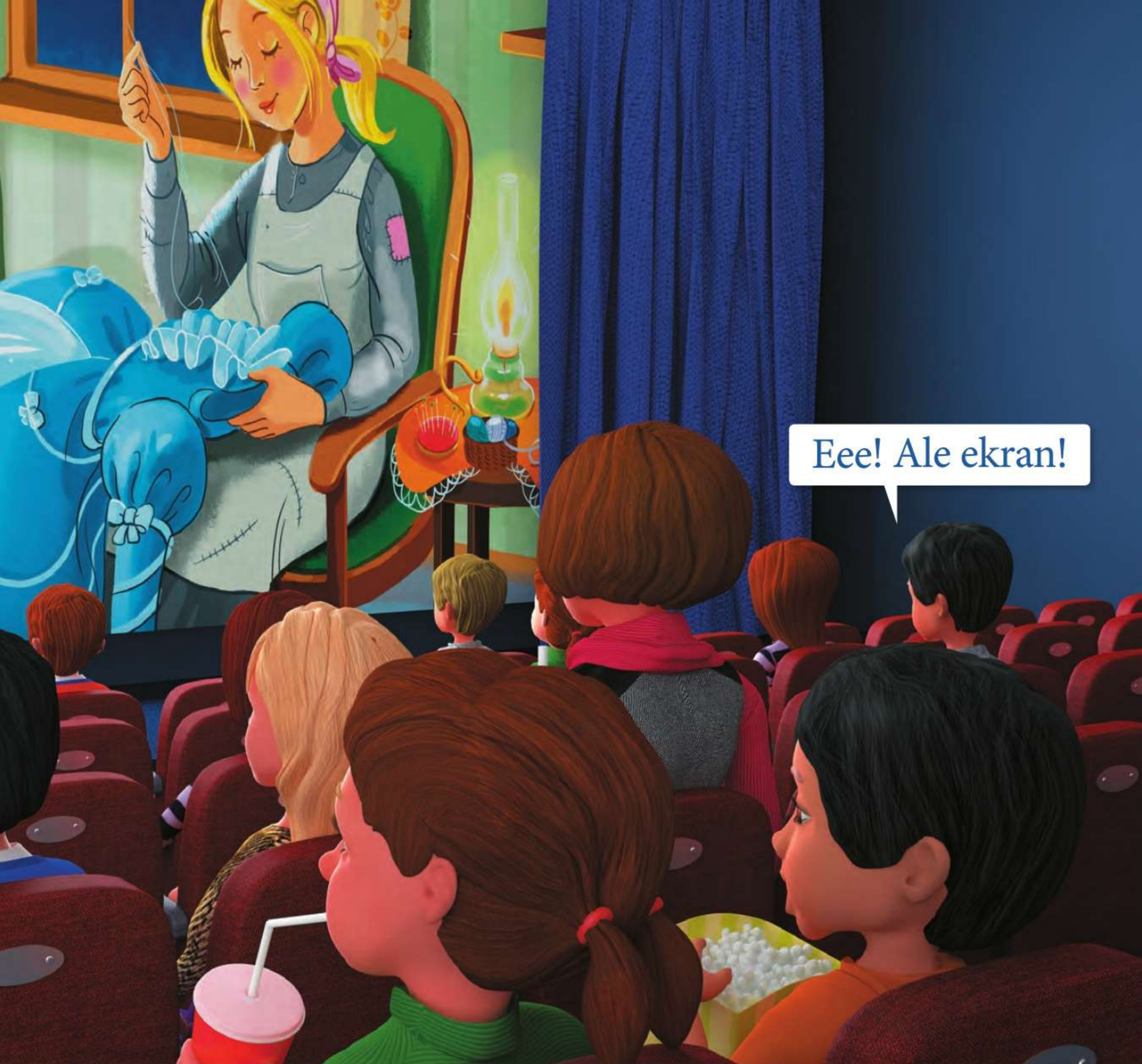

ekran

Eee!

Eee!

To kino. Na widowni klasa Eli.

– Jaki ogromny ekran! – woła Ela.

– Racja. Same atrakcje! – dodaje Emil.

Kino to niezwykle miejsce. Na ekranie oglądamy interesujących bohaterów i razem z nimi przeżywamy wspaniałe przygody. Czasami można w kinie zobaczyć ulubioną bajkę, która została sfilmowana.

W krainie baśni

- 1 Wysłuchaj informacji i wyjaśnij, w jaki sposób można się znaleźć w krainie baśni.
- 2 Przyjrzyj się uważnie ilustracji i powiedz, z jakimi baśniami i bajkami kojarzą ci się przedstawione postacie.
- 3 Opowiedz, jak można podróżować w baśniach. Który z baśniowych środków lokomocji podoba ci się najbardziej? Dlaczego?

Niektórzy z was bardzo lubią czytać baśnie. Inni wolą, gdy czyta im ktoś inny. Są i tacy, którzy uwielbiają oglądać baśnie na ekranie. Każdy może znaleźć coś dla siebie. Wystarczy pójść do biblioteki. Możesz wypożyczyć książkę do czytania albo książkę mówioną, czyli audiobook (czytaj: audiobuk). Z pomocą dorosłych znajdziesz baśnie, które zostały sfilmowane. W baśniach spotykamy rzeczywistość wymyśloną przez ludzi, jednak kto wejdzie w świat baśni, poczuje się tak, jak gdyby ten świat istniał naprawdę.

- 4 Posłuchaj fragmentów książek: *Gałka od łóżka*, *Malutka Czarownica*, *Paluszek*, *Opowieści o księciu Achmadzie i wróżce Pari Banu*. Powiedz, kto i w jaki sposób podróżował baśniowymi środkami lokomocji.
- 5 Zastanówcie się w klasie, jak się czujemy w świecie baśni.

Któż z nas nie zna Myszki Miki! Pomysłowej, żywej jak srebro, odważnej jak lew Myszki Miki. Bajki z jej udziałem kochają dzieci i dorośli. Film o Mysze Miki jest filmem rysunkowym, nazywanym też filmem animowanym lub po prostu kreskówką. Tak jak film o Bolku i Lolku czy o Reksiu.

Chociaż bohaterów kreskówek widzimy w ruchu, to nie filmuje ich kamera. Poruszają się dzięki rysownikom, którzy wykonują wiele ilustracji przedstawiających kolejne etapy ruchu. Obecnie pomagają im komputery. Warto odwiedzić Studio Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej i poznać krok po kroku tajniki powstawania kreskówek. Wyprodukowano tam wiele filmów animowanych, które oglądają dzieci na całym świecie.

- 1 Wysłuchaj informacji o filmach rysunkowych i odpowiedz na pytania:
 - Jak inaczej nazywamy filmy rysunkowe?
 - Jak to się dzieje, że postacie w tych filmach widzimy w ruchu?
 - Gdzie powstały najbardziej znane polskie filmy animowane?
- 2 Podaj tytuły znanych ci kreskówek.
- 3 Zorganizujcie w klasie konkurs rysunkowy na nowego bohatera kreskówki.

Układamy scenopis obrazkowy

W pracach nad powstawaniem filmu animowanego pomaga scenopis obrazkowy wykonany przez rysownika dla reżysera filmu.

Tytuł: Jak nasza mama zreperowała Księżyc

Występują: mama, Księżyc

- 1 Przyjrzyj się ilustracji i opowiedz, jak przedstawiona na niej rodzina spędza popołudnie. Użyj słów: **na, pod, za, nad, przy, obok.**
- 2 Wymień znajdujących się na ilustracji członków rodziny.
- 3 Powiedz, co się dzieje na małych obrazkach z boku strony. Odszukaj te obrazki na dużej ilustracji.

Miłe popołudnie

Mama nalewa...

Tata gra...

Emilka zbiera...

Mika aportuje.

- 4 Wskaż na ilustracji elementy, w których nazwach słyszysz głoskę **m** na początku, na końcu i w środku wyrazu.
- 5 Jak mogą się czuć osoby przedstawione na ilustracji? Dlaczego?
- 6 Opowiedz, jak ty spędzasz wolny czas ze swoją rodziną.

Nie ma to jak rodzina!

Kiedy jest się szkolnym duszkiem, to ma się tyle na głowie, że czasem umykają naprawdę ważne rzeczy. W ostatni poniedziałek tak byłem zajęty obserwowaniem zawodów klas drugich, że dopiero pod koniec lekcji zorientowałem się, że Marty nie ma w szkole. Zaniepokoiłem się bardzo, bo od początku roku nie opuściła nawet jednego dnia.

– Nie ma rady – pomyślałem. – Muszę pofrunąć do niej do domu i sprawdzić, co się stało.

My, duszki, poruszamy się bardzo szybko, więc nie minęło parę minut, a już unosiłem się obok bloku Marty. Myk przez ścianę i oto byłem w środku.

No tak, teraz wiedziałem, dlaczego została w domu! Jak ktoś ma nogę w gipsie, trudno, żeby chodził do szkoły, prawda? Marta leżała w łóżku, a usztywnioną nogę trzymała na poduszkach. Wokół niej biegało dużo osób. Myślałem, że Marta mieszka tylko z mamą, tatą i kotem, ale teraz w jej mieszkaniu były też babcia, ciocia i prawie dorosła kuzynka. Wszyscy byli czymś zajęci. Mama czytała Marcie bajki, babcia szykowała galaretkę z kurczaka, kuzynka malowała śmieszne wzory na gipsie Marty, ciocia kręciła kogel-mogel, tata odgrywał różne postaci z czytanej przez mamę bajki, a kot siedział przy łóżku i mruczał. Chyba mnie zobaczył, bo zmrużył oczy i prychnął.

W tym momencie zadzwonił dzwonek do drzwi. Podleciałem do wizjera i wyjrzałem. To był Antek ze swoim tatą! Przynieśli owoce dla Marty.

– Kiedy wrócisz do szkoły? – spytał Antek.

– Najwcześniej dopiero za tydzień – powiedziała Marta. – Wujek przyniesie mi z przychodni specjalne kule. Będę się na nich opierać i skakać po klasie.

– Ale będzie fajnie! – zawołał Antek. – A na razie leż spokojnie, a ja będę przynosił ci lekcje.

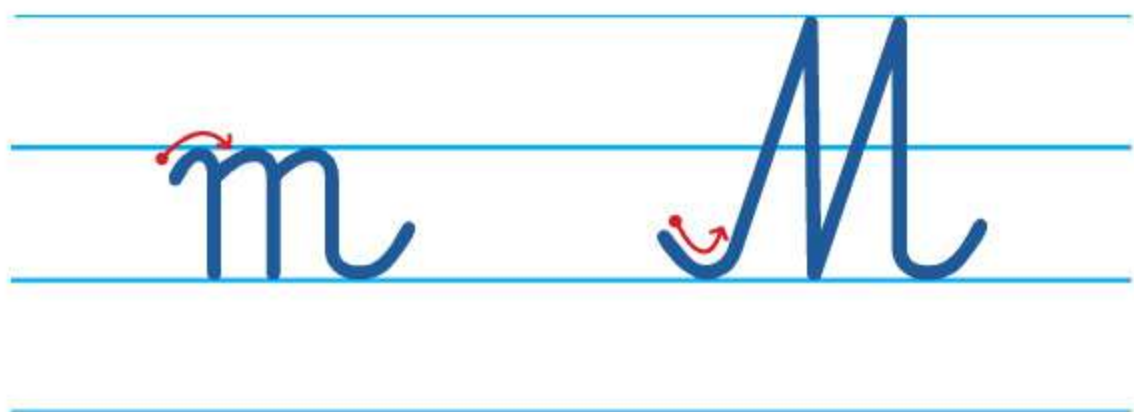
– Ja też będę do ciebie wpadać, żebyś się nie nudziła – dodała kuzynka.

Marta uśmiechnęła się, a ja pomyślałem, że w takich warunkach to ja też mógłbym mieć złamaną nogę. Gdybym miał nogi, rzecz jasna! Pomachałem Marcie i Antkowi, chociaż nie mogli mnie zobaczyć, mrugnąłem do kota i wyleciałem na zewnątrz. Postanowiłem odwiedzić kuzynkę Klarysę. Bo tego dnia nauczyłem się jednego. Nie ma to jak rodzina!

- 1 Wysłuchaj opowiadania i powiedz, dlaczego Marty nie było w szkole.
- 2 Wymień, kto odwiedził Martę w domu. Jak goście opiekowali się Martą?
- 3 Wyobraź sobie, że odwiedzasz Martę. Jak spędzicie razem czas?
- 4 Do jakiego wniosku doszedł duszek Kalasanty po wizycie w domu Marty?
- 5 Jak ty i twoja rodzina wspieracie się, kiedy ktoś w domu choruje?

m M

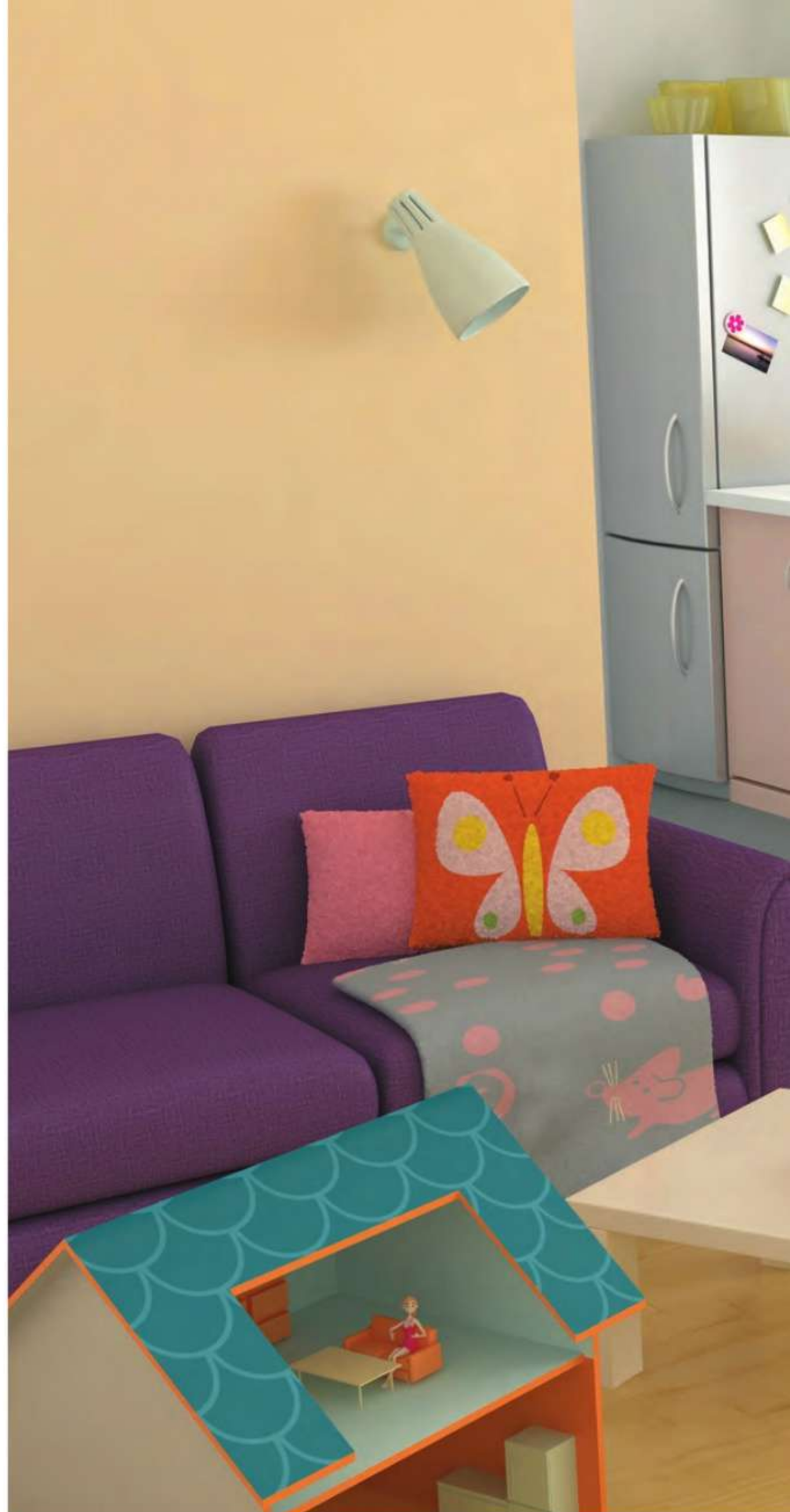
mama

ma ma

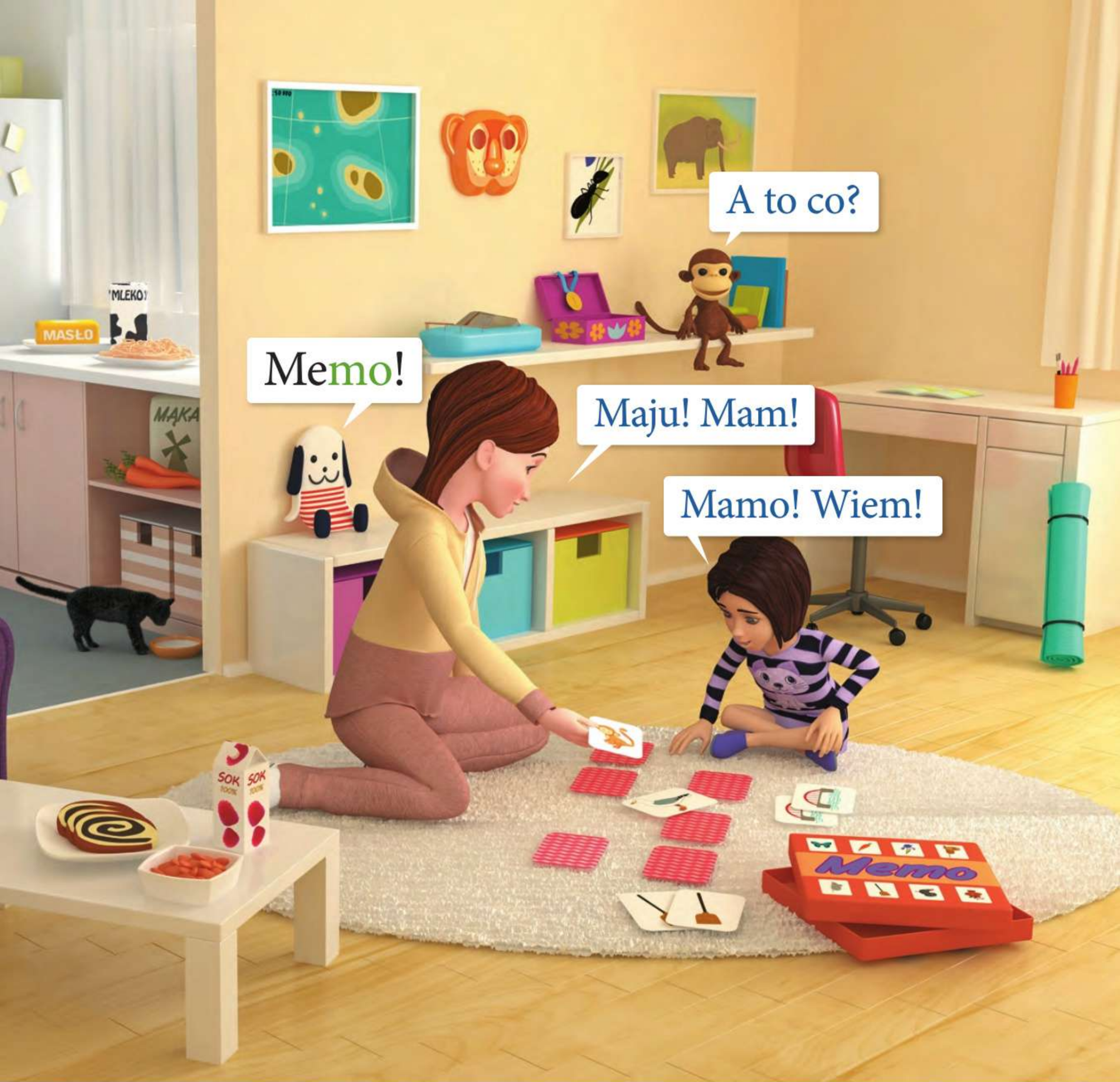
m a m a

mama

Mama ma memo. *Mama ma memo.*

Maja gra w memo. Jej mama odkrywa karty. Na jednej jest małpka. Na drugiej jest mewa. Memo to miła gra.

Maja i jej mama Magda lubią gry planszowe. Teraz grają w memo, a potem zagrają w monopol. A co to? To makowiec i sok malinowy. Pyszna przekąska!

Marek jest w muzeum. Wskazuje obraz i woła:

– Jaki zabawny bobas!

Na to mama:

– Jak ty dawno temu!

Pierwsze kroki to obraz sławnego holenderskiego malarza.

Przedstawia rodziców i dziecko, które uczy się chodzić.

Jak wyrażają swoje uczucia osoby na obrazie?

- 1 Opowiedz, co dzieje się na obrazie *Pierwsze kroki* Vincenta van Gogha.
- 2 Jak sądzisz, kim są osoby przedstawione na obrazie? Jaka to, według ciebie, pora roku? Dlaczego?
- 3 Jakich barw użył artysta do namalowania obrazu?
- 4 Jak porozumiewają się osoby na obrazie?

Pierwszy telefon

Pierwszy telefon
ze słuchawką

Telefon z tarczą
numerową

Współczesny telefon
komórkowy – mały
komputer

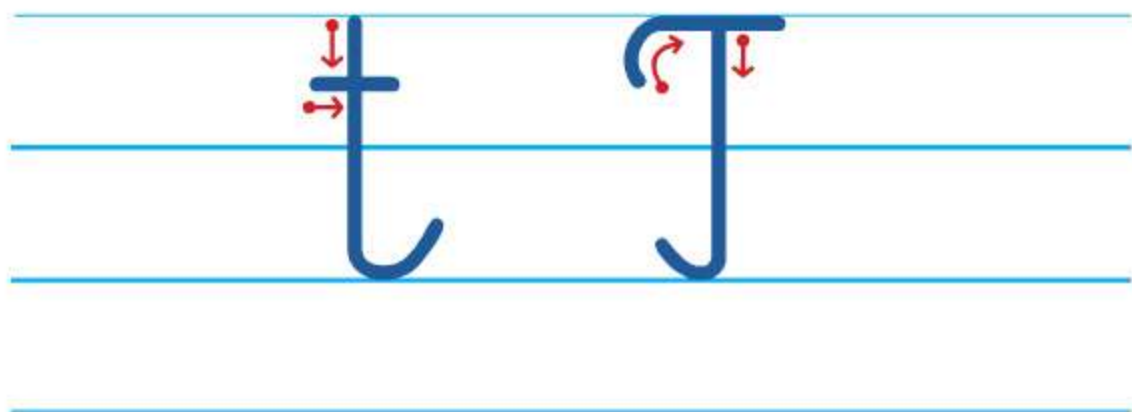
Jeden z pierwszych
telefonów komórkowych

Telefon to urządzenie służące do porozumiewania się na odległość. Pozwala nam rozmawiać z osobą, która znajduje się w innym miejscu, w innym kraju czy nawet na innym kontynencie. Pierwsze aparaty telefoniczne wynaleziono ponad 100 lat temu. Głos rozmówcy zostaje przetworzony na sygnały elektryczne, które przewodami są przesyłane do aparatu odbiorcy. Współczesne telefony komórkowe nie mają przewodów. Rozmowa jest przekazywana za pomocą niewidocznych fal radiowych.

- 5 Wysłuchaj informacji i powiedz, do czego służy telefon.
- 6 Przyjrzyj się zdjęciom. Co w telefonie się zmieniało, a co pozostawało takie samo?
- 7 Porozmawiajcie w klasie i ustalcie zasady kulturalnej rozmowy telefonicznej.

t T

tata

ta ta

t a t a

tata

To tata

.

Tata ma

.

To tata

.

Tramwaj staje obok teatru. Tata wraca tramwajem do domu. Był na targu. Kupił nowe trampki dla Tomka.

Tomek cieszy się nie tylko z tramppek. Po południu wybierają się z tatą do teatru „Trampolina”. A teraz czekają na tramwaj.

- Uwaga na tory! – woła tata.
- Racja, tato! – odpowiada Tomek.

lipa

dąb

wiewiórka

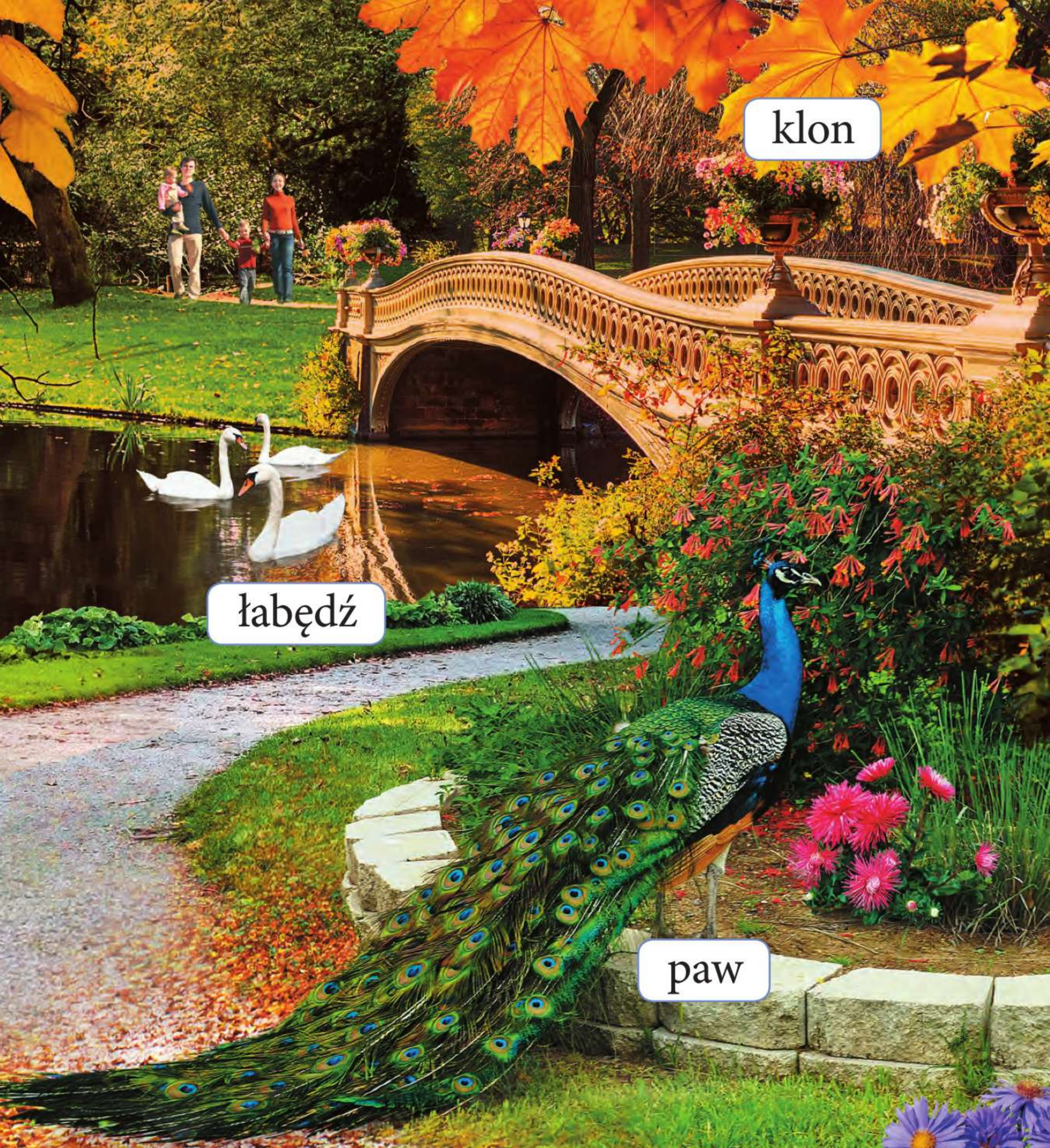
mysz

wróbel

sroka

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Opowiedz o spacerze do parku.
- 2 Jakie rośliny i zwierzęta można zobaczyć w parku?

klon

łabędź

paw

- 3 Jakie kolory ma park jesienią?
- 4 Jak myślisz, dlaczego ludzie lubią spacerować w parku?
- 5 Zaplanujcie wycieczkę do parku. Przydzielcie zadania grupom.

- 1 Posłuchaj baśni o trzech świnkach. Opowiedz o świnkach: jak się zachowywały, co lubiły robić, jak budowały swoje domki. Użyj słów: **pierwsza, druga, trzecia**.
- 2 Wskaż na ilustracji domek ze słomy, domek z desek i z patyków oraz domek z cegieł. Który z nich okazał się najtrwalszy?
- 3 Oceń postępowanie świnek. Która z nich postąpiła najmądrzej? Dlaczego?

Co zbudowały
świnki?

słomiany
domek

drewniany
dom

murowany
budynek

- 4 Wskaż na ilustracji elementy, w których nazwach słyszysz głoskę **d** na początku i w środku wyrazu.
- 5 Zorganizujcie klasowy konkurs znajomości baśni. Ułóżcie pytania, zadawajcie je sobie nawzajem i odpowiadajcie na nie.

d D

dom

dom

d o m

dom

To dom Mai.

A tam mama i tata.

To dom Mai.

Ale widok!

To dom Mai.

Na jednej ulicy mamy dwa domy. Dom Mai jest mały.
Ten obok to blok Darka.

Dom Darka to blok mieszkalny. Tam mieszka wiele rodzin.
Maja mieszka z rodzicami w domu jednorodzinnym.
Inni mogą mieszkać w szeregowcu, bliźniaku, wieżowcu, kamienicy.
A ty? W jakim domu mieszkasz?

dziupla

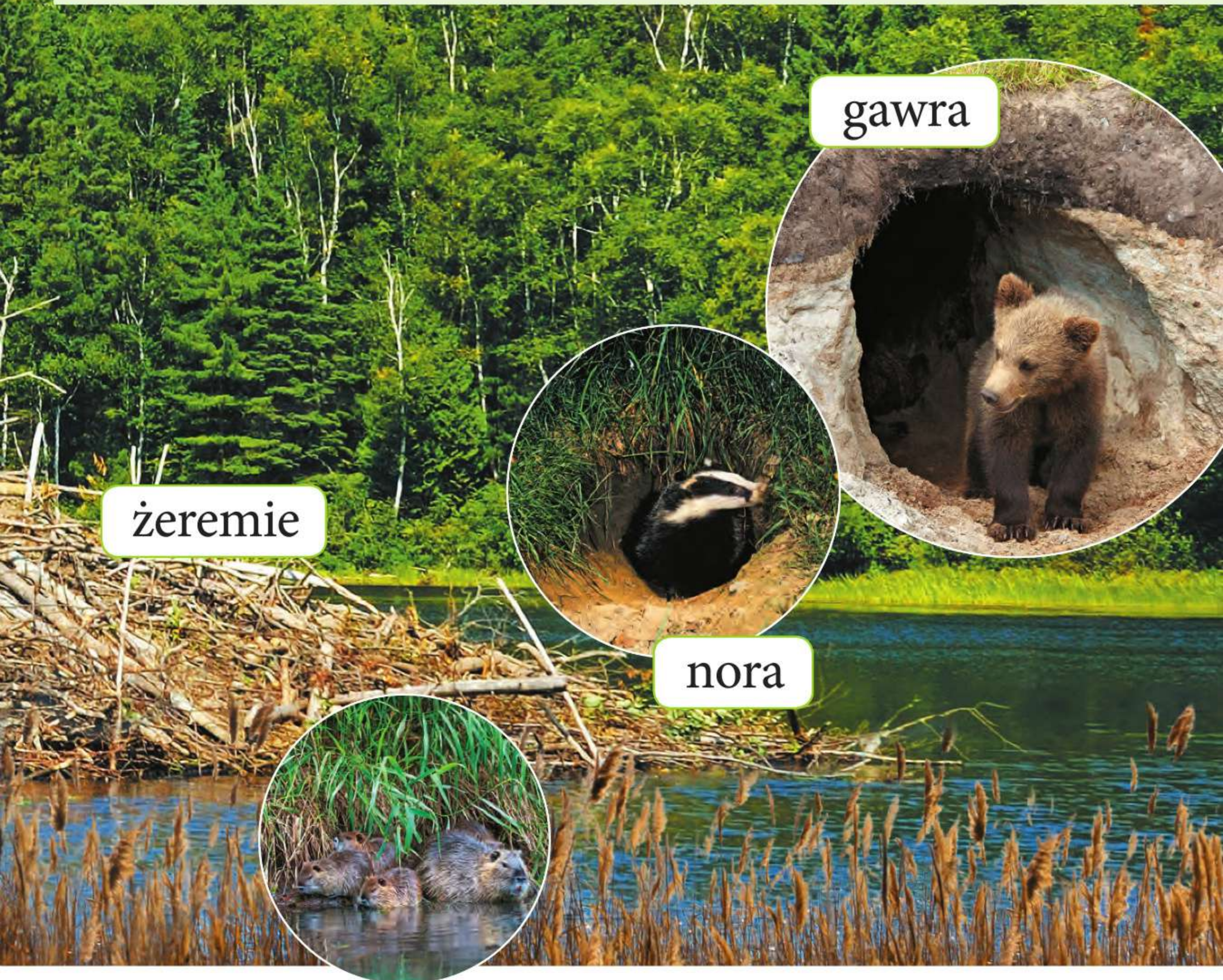
kopiec

mrowisko

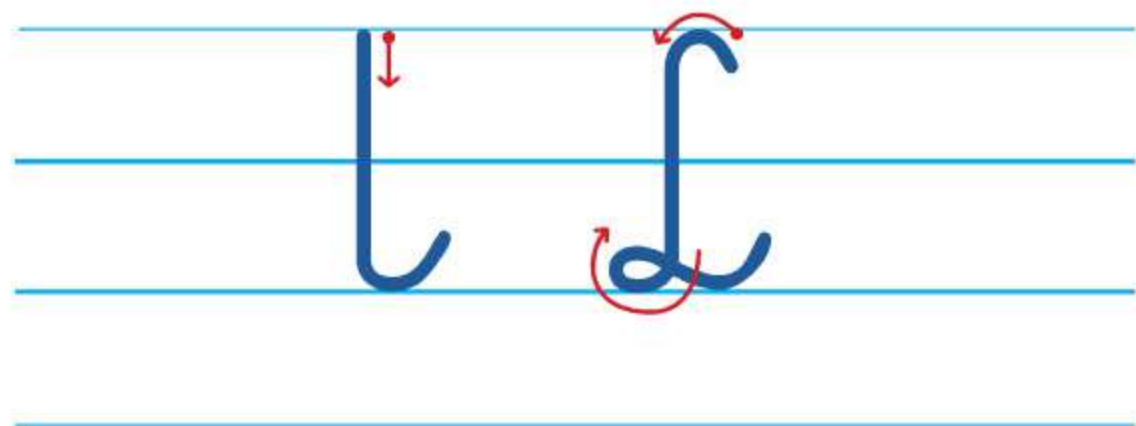
- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Wskaż zwierzęta i ich domy.
- 2 Posłuchaj informacji i powiedz, gdzie zwierzęta budują swoje domy.
- 3 Co to są żeremia?

Nie tylko ludzie budują domy. Mistrzami wśród zwierzęcych budowniczych są bobry. Ich domki z gałęzi i mułu, z bezpiecznym podwodnym wejściem, to żeremia. Wiele zwierząt buduje sobie podziemne schronienia. Kret drąży w ziemi długie chodniki i spiżarnie. Borsuk zamieszkuje wygodną i czystą norę z kilkoma korytarzami. W jamie lub w wykrocie po wyrwanym drzewie niedźwiedź szykuje sobie zimową kryjówkę. Pod ziemią znajduje się też duża część wielkiego mrowiska zamieszkanego przez tysiące leśnych mrówek.

- 4 W jakim celu zwierzęta budują domy?
- 5 Opowiedz o podziemnych domach zwierząt.
- 6 Porozmawiajcie w klasie, jakie jeszcze znacie domy zwierząt.

l L

lala

la la

l a l a

lala

To lala Ela.
Lala ma dom.
A tam lama.

To lala Ela.

Lala ma dom?

To !

Ola, la, la!

Dom lali jest z kartonu. Tu stoi lampa. Obok lala Ela podaje lody na deser. A tam lama. Lama lubi lody.

Ola i Ala zbudowały z kartonu domek dla lalek. To niełatwa praca, ale się udało. W domku jest miejsce dla lalki Eli, lamy Lili i królika Tulisia. Zaraz wszyscy będą jedli lody w swoim domku.

Dobre rady

1

Z urządzeń elektrycznych korzystaj tylko pod opieką dorosłych.

2

Gdy wyjmujesz wtyczkę, nie ciągnij jej za przewód, a gniazdko przytrzymaj drugą ręką.

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Wymień urządzenia elektryczne, które znajdują się na obrazku. Powiedz, do czego one służą.
- 2 Jakie znasz inne urządzenia elektryczne wykorzystywane w domu?
- 3 Dowiedz się, z jakich urządzeń elektrycznych korzystali twoi dziadkowie.

3

Do gniazdka elektrycznego wkładaj tylko wtyczkę.

4

Nie używaj urządzeń elektrycznych w wannie, kabinie prysznicowej lub umywalce.

5

Urządzeń elektrycznych dotykaj tylko suchymi rękami.

6

Do naprawy sprzętu elektrycznego wzywaj osoby dorosłe.

4 Posłuchaj uważnie rad dotyczących bezpiecznego korzystania z urządzeń elektrycznych i odpowiedz na pytania:

- Jak należy wyjmować wtyczkę z gniazdka?
- O czym jeszcze trzeba pamiętać?

- 1 Przyjrzyj się ilustracji i opowiedz, co się na niej dzieje.
- 2 Jaka jest pogoda i jak ubrane są osoby na ilustracji?
- 3 Przeczytaj wyrazy lub wysłuchaj słów naśladujących deszcz. Zaproponuj podobne słowa.

Deszczowa muzyka

Chlup! Chlup! Chlup!

Chlap! Chlap! Chlap!

Kap! Kap! Kap! Kap!

Plum! Plum! Plum!

Plusk! Plusk! Plusk!

- 4 Spróbuj naśladować dźwięki deszczowej muzyki.
- 5 Jak można spędzać czas, kiedy za oknem pada deszcz?
- 6 Pobawcie się w wymyślanie skojarzeń do słowa **deszcz**.

Słonecznie

Częściowe
zachmurzenie

Zachmurzenie
całkowite

Deszcz

Śnieg
z deszczem

Śnieg

Burza

Wiatr

Rodzaje deszczu

Deszcz powstaje w chmurach. Małe kropelki wody unoszą się w deszczowej chmurze. Tam łączą się ze sobą i stają się coraz cięższe. W końcu opadają na ziemię jako deszcz. Jeśli spadające krople są niewielkie, łatwo unosi je wiatr. Taki drobny deszczyk nazywamy mżawką. Zdarza się, że deszcz leje się strugami i w krótkim czasie na ziemię spadają wielkie ilości wody. To ulewa.

- 1 Jaka może być pogoda? Opisz pogodę przedstawioną na zdjęciach.
- 2 Jaka dziś jest pogoda? Który z rysunków na mapie najlepiej pasuje do dzisiejszej pogody?
- 3 Posłuchaj z rodzicami prognozy pogody w radiu, obejrzyj ją w telewizji lub sprawdź w internecie.
- 4 W czasie którego z przedstawionych rodzajów deszczu spada na ziemię najwięcej wody?

Parasol

Kiedy leje, pada, kapie,
wtedy cap! parasol łapię!
To na deszcz najlepsza rada –
noś parasol, kiedy pada!

Płaszcz przeciwdeszczowy

Niech mnie wodą deszcz polewa!
Nie zaszkodzi mi ulewa!
O zmoknięciu nie ma mowy,
bo mam płaszcz przeciwdeszczowy!

Kalosze

Co tam deszcze i roztopy!
Gdy kalosze chronią stopy,
mogę w wodzie chodzić, biegać –
nic nie będzie mi dolegać!

- 1 Jak należy się ubrać w deszczową pogodę?
- 2 Posłuchaj wierszyków. Powiedz, który z nich najbardziej ci się spodobał. Dlaczego?
- 3 Naucz się wybranego wiersza na pamięć.
- 4 Wysłuchaj uważnie tekstu i opowiedz o historii parasola.

Pierwsze parasole pojawiły się na dworach władców kilka tysięcy lat temu. Chroniły głowy faraonów i królów przed palącym słońcem. Były oznaką władzy na równi z berłem czy koroną. Robiono je ze skóry, jedwabiu lub natłuszczonego papieru, zdobiono cennymi kamieniami. Malowano lub haftowano. Miały ręczki ze srebra i złota.

Z biegiem czasu parasole przestały należeć wyłącznie do ludzi bogatych. Zaczęto je masowo produkować i powszechnie ich używać. Wymyślono sposoby na zamykanie i otwieranie parasoli oraz na składanie ich tak, aby mieściły się w torbie. Zmieniły też swoje przeznaczenie. Teraz chronią głównie przed deszczem. W taki oto sposób parasol z przeciwsłonecznego stał się przeciwdeszczowy.

Jan Brzechwa

Katar

Spotkał katar Katarzynę –
A psik!
Katarzyna pod pierzynę –
A psik!

Sprowadzono wnet doktora –
A psik!
„Pani jest na katar chora” –
A psik!

Terpentyną* grzbiet jej natarł –
A psik!
A po chwili sam miał katar –
A psik!

Poszedł doktor do rejenta** –
A psik!
A to właśnie były święta –
A psik!

Stoi flaków pełna micha –
A psik!
A już rejent w michę kicha –
A psik!

Od rejenta poszło dalej –
A psik!
Bo się goście pokichali –
A psik!

Od tych gości ich znów goście –
A psik!
Że dudniło jak na moście –
A psik!

Przed godziną jedenastą –
A psik!
Już kichało całe miasto –
A psik!

Aż zabrakło terpentyny –
A psik!
Z winy jednej Katarzyny –
A psik!

* terpentyna – płyn o właściwościach leczniczych

** rejent – urzędnik

- 1 Posłuchaj wiersza i odpowiedz na pytania:
 - Co spotkało Katarzynę?
 - Kogo wezwano do chorej?
 - Jak doszło do tego, że zachorowało całe miasto?
- 2 Wymień zapamiętane z wiersza pary rymujących się wyrazów.
- 3 Porozmawiajcie w klasie, jak należy postępować, gdy jest się przeziębionym, aby nie zarazić innych.

pediatra

ortopeda

stomatolog

okulista

- 1 Przyjrzyj się obrazkom. Czym zajmują się przedstawieni na nich lekarze?
- 2 Dowiedz się, czym się zajmują: alergolog, laryngolog, kardiolog, pielęgniarka.
- 3 Opowiedz o swojej wizycie u lekarza.
- 4 Powiedz, dlaczego należy dbać o zdrowie. Wyjaśnij przysłowie: **W zdrowym ciele zdrowy duch.**

To mama.

A tam tata.

Tata ma dla Mai .

A mama ma dla Mai .

Maja jest u doktora. Otwiera usta. Doktor bada jej gardło.

Pan doktor pyta:

– Boli cię? A tutaj? Obejrzymy brzuszek, uszy.

Posłuchamy, jak bije serduszko. Te słuchawki to stetoskop.

Jesteś dzielna i zasługujesz na specjalną odznakę „Wzorowy pacjent”.

Åsa Lind*,
przełożyła Agnieszka Stróżyk

Chusta babci (fragment)

Biliam jest moim
najlepszym kuzynem. (...)

Oboje lubimy to samo:
białe kamyki,
te same potrawy,
a nawet fryzury.

I jeszcze lubimy myśleć.
Biliam i ja.
Razem się zastanawiać.
Tylko we dwoje.

Tak jak niedawno, wiosną,
kiedy wszyscy się spotkali,
bo babcia właśnie wróciła
do domu ze szpitala,
więc każdy chciał się z nią zobaczyć,
i nagle, tak po prostu,
musieliśmy razem pomyśleć.

– I żeby nam nikt nie przeszkadzał –
powiedział Biliam.

– No właśnie – przytaknęłam.

Ale wokół panowało
takie zamieszanie,
krewni i krzesła,
filiżanki i garnki,
kuzyni i kuzynki,
sąsiedzi, którzy płakali
– mama tłumaczyła,

że ze szczęścia –
i pies, który cały czas czekał,
że trudno było usłyszeć
własne myśli. (...)

– Zamknijcie te drzwi, na litość boską! –
huknęła (ciocia). –

Robi się straszny przeciąg, a babcia...
I popędziła dalej z miską klopsików czy
czegoś tam.

– A babcia co...? – szepnął Biliam.

– No właśnie. Co babcia? Oszaleć można
z tym wszystkim –
powiedziałam.
(...)

Babcia siedziała
jak zwykle,
w fotelu przy oknie.

Siwe włosy. Błede policzki.
Kule oparte o ścianę.
Tam, gdzie siedziała babcia,
panowała absolutna cisza.
I pachniało suszonymi kwiatami.

– Oddycha? – zapytałam.

– Tak, na pewno tylko śpi –
powiedział Biliam.

Patrzyliśmy na nią przez chwilę.
A potem pożyczyliśmy sobie jej chustę,

* czytaj: osa lint

rozbiliśmy namiot za fotelem
i schowaliśmy się w środku.

W namiocie miało się mnóstwo czasu.
I można tu było myśleć, co się chce.

(...) Myśleliśmy o babci.
A co, jeśli umrze? – zastanawialiśmy się.
A co, jeśli przestanie oddychać?

Wstrzymaliśmy oddech.
Bilam i ja, jednocześnie.
Wstrzymaliśmy oddech
i zamknęliśmy oczy. (...)

Myśleliśmy tak, jak się układa puzzle.
Myśleliśmy, dopasowując do siebie
różne elementy.
A każdy element obracaliśmy
na wszystkie strony...

I wtedy babcia się obudziła –
w ostatniej chwili! W samą porę!
– Nie przeszkadzajcie dzieciom –
powiedziała. –
Chyba rozumiecie, że muszą coś sobie
przemyśleć?
– Przemyśleć? Co? – zdziwiła się moja
mama.
– A to już one najlepiej wiedzą –
odpowiedziała babcia.

Tak też zrobiliśmy.
Zostaliśmy w namiocie i myśleliśmy
o różnych rzeczach.
A babcia pilnowała wejścia,
Więc nikt nie odważył się nam
przeszkadzać. (...)

Dziewięć dni później
babcia nie żyła.
Posadziliśmy na jej grobie
kwiaty, a wokół nich
poukładaliśmy białe kamyki,
które zbieraliśmy prawie
przez całe życie.

Dokładnie tak, jak to sobie
wymyśliliśmy. Bilam i ja.

- 1 Wysłuchaj opowiadania. Opowiedz o opisanym w nim wydarzeniu.
- 2 Po co dzieci pożyczyły babciną chustę?
- 3 Do czego bohaterka opowiadania porównała myślenie? Czy wydaje ci się to słuszne? Uzasadnij swoją odpowiedź.
- 4 Co położyły dzieci na grobie babci? Jak myślisz, dlaczego?
- 5 Jak wyglądają cmentarze w dzień Wszystkich Świętych?
- 6 W jaki sposób okazujemy pamięć bliskim zmarłym?

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Powiedz, jakimi zwierzętami opiekują się w swoich domach dzieci i jak się nimi zajmują.
- 2 Wyszukaj na dużej ilustracji zwierzęta znajdujące się na rysunkach z boku strony. Powiedz ich nazwy głoskami.
- 3 Wskaż obrazki, w których nazwach słyszysz głoskę **k** na początku, na końcu i w środku wyrazu. Powiedz te nazwy rytmicznie sylabami.

Domowi pupile

papuga Ada

pies Reks

chomik Psotek

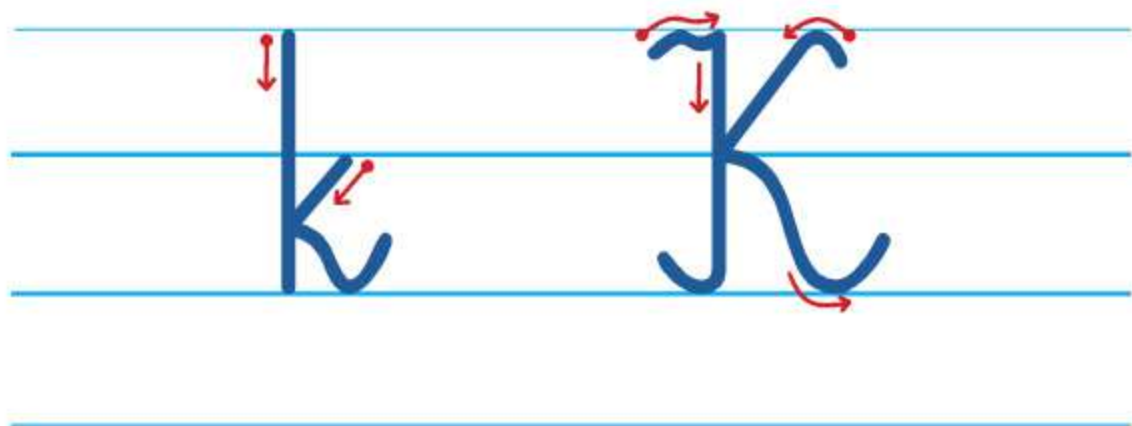
ryba Perełka

żółw Traper

- 4 Jak nazywa się lekarz zwierząt? Ułóżcie w parach kilka pytań, które można by zadać temu lekarzowi.
- 5 Zastanówcie się wspólnie, czy zwierzę może być przyjacielem człowieka. Podajcie odpowiednie przykłady.

k K

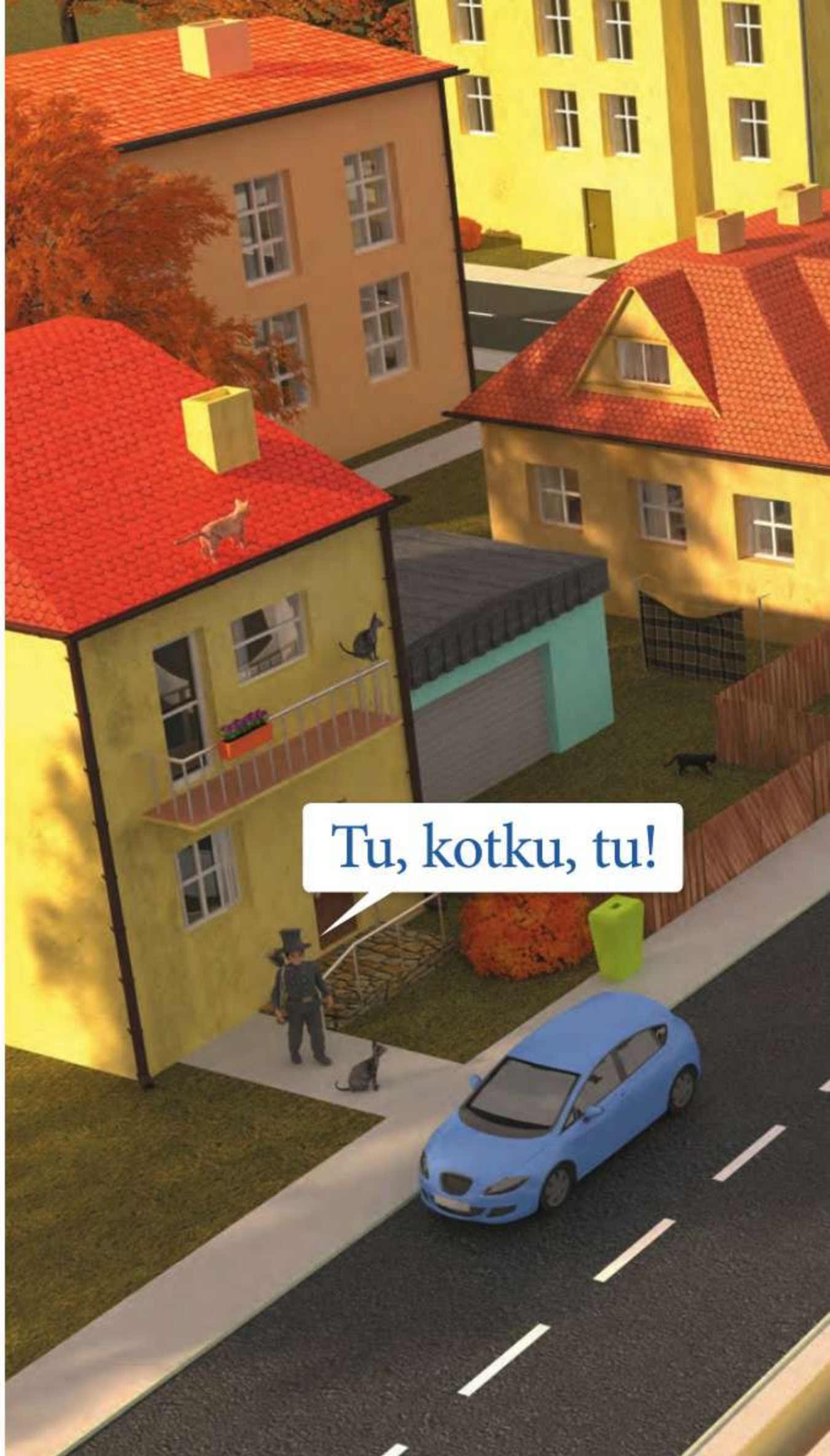
kot

kot

k o t

kot

To Kamila.

A to kot Kamili.

Kot ma mleko.

A to kot Kamili.

Miauu! Miauu!

Kot? Umykam!

To kot
Kamili!

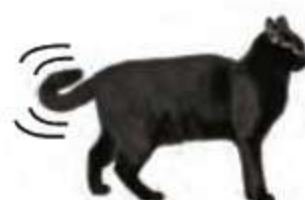
Kot wskakuje na kolana Kamili. Kamila drapie go koło noska. Kotek myje łapki. A potem biega wkoło konewki.

Kot to popularne zwierzę domowe. Ma bardzo dobry słuch, wzrok i węch. Ogon pomaga kotu utrzymać równowagę, a także pokazuje jego nastrój.

Jestem spokojny.

Chcę się bawić!

Mój ogon
porusza się w lewo
i w prawo. Jestem
zdenerwowany.

Jan Brzechwa

Jak rozmawiać trzeba z psem?

Wy nie wiecie, a ja wiem,
Jak rozmawiać trzeba z psem,

Bo poznałem język psi,
Gdy mieszkałem w pewnej wsi.

A więc wołam: – Do mnie, psie!
I już pies odzywa się.

Potem wołam: – Hop-sa-sa!
I już mam przy sobie psa.

A gdy powiem: – Cicho leż!
Leżę ja i pies mój też.

Kiedy dłoń wyciągam doń,
Grzecznie liże moją dłoń.

- 1 Posłuchaj wiersza. Powiedz, jak autor rozmawiał ze swoim psem.
- 2 W jaki sposób pies zgłaszał swojemu panu chęć wyjścia na spacer? Jak zachowywał się pies w czasie spaceru?
- 3 Posłuchaj rad dotyczących psów. Powiedz, o czym należy pamiętać.
- 4 Spróbuj znaleźć słowa, którymi można określić, jaki jest pies.
- 5 Dowiedzcie się, czy pies może być opiekunem człowieka. Wskażcie przykłady.

I zabawnie szczerzy kły,
Choć nie bywa nigdy zły.

Gdy psu kość dam – pies ją ssie,
Bo to są zwyczaje psie.

Gdy pisałem wierszyk ten,
Pies u nóg mych zapadł w sen,

Potem wstał, wyprężył grzbiet,
Żebym z nim na spacer szedł.

Szliśmy razem – ja i on,
Pies postraszył stado wron,

Potem biegł zwyczajem psim,
A ja biegłem razem z nim.

On ujadał. A ja nie.
Pies i tak rozumie mnie,

Pies rozumie, bo ja wiem,
Jak rozmawiać trzeba z psem.

Dobre rady

Pies nie służy do zabawy!

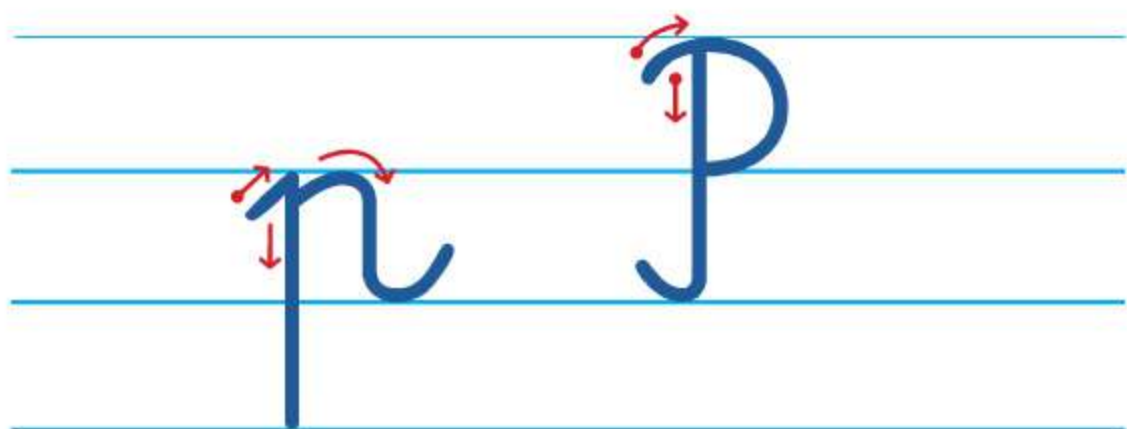
**Nie ciągnij psa za ogon
ani na niego nie nadeptuj!**

**Zanim pogłaszczesz psa,
zapytaj o pozwolenie jego pana!**

Kiedy pies je, nie przeszkadzaj mu!

Na spacer – tylko na smyczy!

p P

ptak

ptak

p t a k
■ ■ ■ ■

ptak

To klatka. A to ptak.

To .

A tam .

A to ptak.

To pirat Paweł. Ma piracki statek i pas. A tam papuga ara.
To ptak pirata Pawła. W plecaku pirat Paweł ma piracki
prowiant: kanapki i słodkie placki.

Paweł lubi zabawy. Pirat to jego ulubiony bohater. Paweł ma piracki
kapelusz i przepaskę na oku. Wypływa w daleki rejs. Zabiera papugę
Polę i psa Pikusia. W plecaku ma plan. Może odnajdzie skarb?

Patyczaki

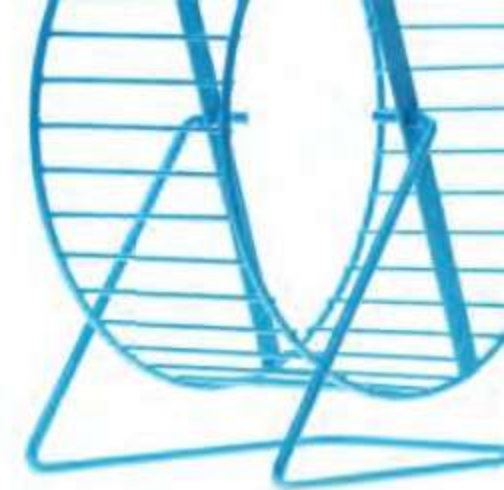
W terrariach mieszkają dziwaczne zwierzaki,
Skryte wśród gałązek cienkie patyczaki.
Ostrożnie je przenoś, ścianki wodą spryskuj,
Świeżych i zielonych nie żałuj im listków.

Rybki

Jak ładnie się mienią barwami gupiki,
Wśród glonów pływają piękne bojowniki.
Wymieniaj im wodę! Wyczyść ich akwarium!
I karm swoje rybki specjalnym pokarmem!

Chomik

Miło jest głaskać futerko chomika,
Lecz moc obowiązków też z tego wynika:
Wymieniaj podściółkę, do miski wlej wodę,
Daj ziarna, owoce i warzywa młode.

Pies

Wesoło się bawię z moim przyjacielem,
Ale obowiązków też mam przy nim wiele:
Spacery, szczepienia, sprzątanie po psie –
O tym każdy właściciel czworonoga wie.

- 1 Wysłuchaj wierszy. Jakie obowiązki ma właściciel każdego z opisywanych zwierząt?
- 2 Jakie jeszcze zwierzęta można hodować w domu?
- 3 Ułóż zagadkę o wybranym zwierzaku.
- 4 Porozmawiajcie w klasie o swoich zwierzętach domowych. Możesz przynieść zdjęcie swojego ulubieńca. Opowiedz koleżankom i kolegom, jakie ma zwyczaje, jak się nim opiekujesz i czym go karmisz. Jeśli nie masz swojego zwierzaka, opowiedz o takim, którego chcesz mieć.

Leonardo da Vinci Dama z gronostajem

Kto to?

To dama. Dama ma .

Dama z gronostajem to znany obraz. Jest w muzeum w Krakowie. Namalował go Leonardo da Vinci*. Dama z obrazu to Cecylia. Jej gronostaj jest biały i ma miłe futerko.

Na początku w tle obrazu znajdował się szaroniebieski rysunek. Obraz jednak wydawał się niedokończony. Prawdopodobnie dlatego zamalowano jego tło na czarno.

- 5 Przyjrzyj się obrazowi Leonarda da Vinci. Co na nim widzisz?
- 6 Jak jest ubrana dama Cecylia? Jak wygląda jej gronostaj?
- 7 Jakich kolorów użył malarz do namalowania obrazu?
- 8 Zaproponuj własny tytuł tego dzieła.
- 9 Poszukaj innych obrazów, na których są namalowane zwierzęta. Przedstaw te obrazy w klasie. Opowiedz, co się na nich dzieje.

* czytaj: winczi

TYDZIEŃ 1 Jestem uczniem

Wakacje za nami. Wracamy do nauki. Wracamy do pracy. Kto to? To Marta i Antek. Mama i tata. Witamy was!

Chodźcie śmiało
do szkoły, pierwszacy,
do zabawy wspólnej,
do pracy.

Szkoła drzwi swe
otwiera gościnnie.
Szkoła dzisiaj
serdecznie was przyjmie! (...)

Czesław Janczarski
Powitanie pierwszej klasy
(fragment)

TYDZIEŃ 2 Wspomnienia z wakacji

To znalazła Alina: .

To kupił Olek w :

A to? To skarby mamy i taty:

Kiedy kwitną wrzosowiska,
wtedy już najwyższy czas
wracać z pięknych letnich tras. (...)

Szkoda lasu, jezior szkoda.
I choć buzia ciut się smuci –
lato przecież do nas wróci...

A w słoiku wspomnień smak –
miód wrzosowy. Najpyszniejszy!
Zimą smutek będzie mniejszy.

Małgorzata Chrobak
Wrzos (fragment)

TYDZIEŃ 3 Bezpieczeństwo na drodze

Ale hałas! Co to za hałas?! To ulica.
A tam pojazdy: autobusy, tramwaje, motocykle,
rowery. Na ulicy znaki. Co to za znaki?
To znaki drogowe. A to? To odblaski.

Na ulicach panuje ruch. Są ciężarówki, samochody
osobowe, a także motocykle i rowery. W dużych miastach
można spotkać tramwaje. W Gdyni, Lublinie i Tychach
jeżdżą trolejbusy, czyli elektryczne autobusy. Należy być
bardzo ostrożnym i zwracać uwagę na znaki drogowe.
Przestrzegaj przepisów drogowych i pamiętaj
o odblaskach!

TYDZIEŃ 4 Już jesień

To widok z okna. A co za oknem? Parki, ulice, place zabaw to inne barwy. A sad? Sad kolekcjonuje dla nas zdrowe owoce. A las? O, jaka zmiana! Las ma inne kolory i jest tak sekretny, jakby był pusty... Pusty? Wcale! Jest pełny! Ma dla nas dary. Jakie dary?

Żółta trawa, żółte liście...
Tak, to jesień oczywiście!
Żółte jabłka, mirabelki,
żółtej dyni brzuch tak wielki,
że nie zmieścił się w rabacie
i sukienkę zgniótł sałacie. (...)

Marcin Przewoźniak
Żółty ogród (fragment)

TYDZIEŃ 5 Lubię kino

– Mam pomysł! – zawołał Antek i złapał za kredki.
To jego rysunkowa bajka o elfie z Kolorowej Krainy.
– Animujmy te rysunki! Ja to wykonam! –
zapropnowała Marta.
– O, rety! Co takiego? – pyta zdumiony Antek.

Agata i Tomek idą do kina.

– Ojej, jaka tu kolejka do kasy!

Przed nimi pani w berecie, pan w kapeluszu, za nimi inni.

Agata i Tomek stoją daleko. Ale to nic!

Chętnie postoją, aby kupić bilety. To taka ładna bajka.

Mama ma , a tata ma .

Tam Tom i Mati. Tom ma ,

a Mati ma .

To mama i tata. A to my – Lidka i Olek.
Lidka koloruje mazakami obrazek, a Olek
testuje nowy model motocykla. Mama telefonuje
do wujka Tadka. Tata montuje komputer. A ty?
A twoja mama? A tata?

W rodzinie miło upływa czas. Razem gramy w gry,
czytamy książki, chodzimy na spacerzy lub do kina.
Każdy ma też swoje obowiązki. Wzajemnie sobie pomagamy.
Nie ma to jak rodzina!

To Adam, a to dom Adama.

A tam? To lala Meli – Lola.

Mela ma dla lali dom.

Co robi Arek? To domek dla lalek?

To buda dla psa? No, co to, Arku?

To bar! Bar dla ptaków.

Ooo! A jadłospis?

To mój przyjaciel Tom.
Ma bardzo ładny dom,
zielony płot i dach,
ogródek cały w bzach.
Lecz siedząc sobie w nim,
zazdrości mi aż strach.
Bo ja swój dom
na wodzie mam,
dziś jestem tu,
a jutro tam.
Codziennie płynę
inną z rzek,
coraz to nowy
widzę brzeg.

Danuta Wawiłow
Dom na rzece (fragment)

Ale !

Mam i .

A tam Ela.

Ooo! Ela ma .

Mam . Dam Eli .

Za oknem pada i pada. A tu boli głowa, gardło
i w dodatku mam okropny katar. Nos jest wielki
jak balon. Ale co to? Nos mi odpada? O, rety!
Mamo! Ratuj! Mama podała mi lekarstwa
i krople do nosa. Ooo! Jaka ulga!

- Co boli? – pyta pani aptekarka zza lady.
- Nos! – sapie Konrad. – Mój nos! A psik! Oto recepta.
- Witamina C, syrop, herbata lipowa, krople do nosa.
- To dobre leki? – pyta Konrad.
- Na pewno pomogą. Dbaj o swoje zdrowie!

To kot Motek. Motek ma mleka.

Mama, tata i ja mamy dom z ogrodem.
Jest tu miejsce dla psa, dla kota i dla kanarka.
To takie małe zoo.

**Ochrona
praw autorskich**

Zapis dostępny
w wydaniu drukowanym

Dorota Gellner
Tajemniczy kot (fragment)

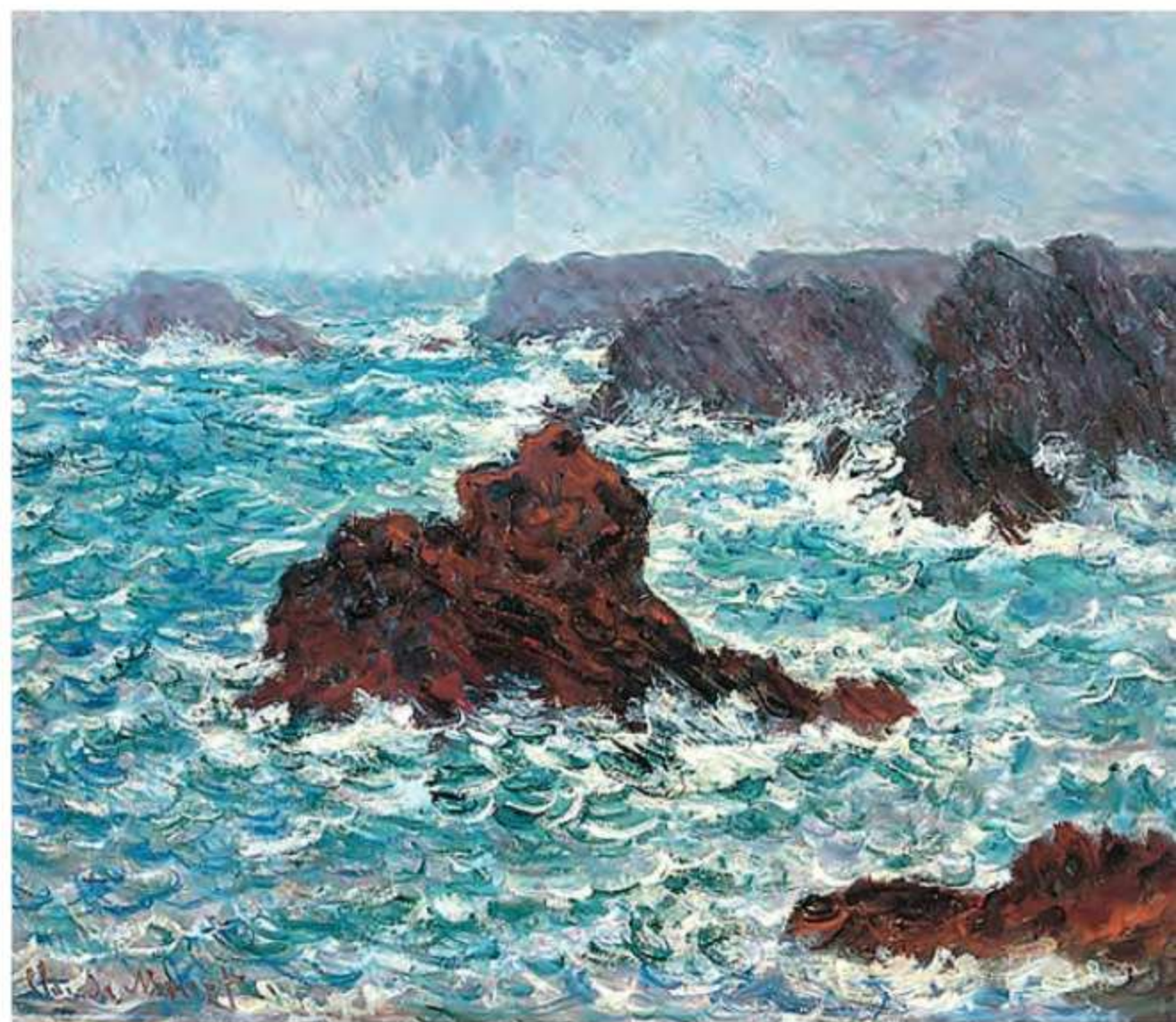

Kraina dźwięku i obrazu

- 1 Wysłuchaj preludium *Deszczowego* Fryderyka Chopina (czytaj: szopena). Jak myślisz, dlaczego utwór ma taki tytuł?
- 2 Przyjrzyj się obrazom. Wskaż obraz, który według ciebie bardziej pasuje do nastroju wysłuchanego utworu.

Gustave Caillebotte (czytaj: gustaw kajebot)
Paryska ulica w deszczu

Claude Monet (czytaj: kłód mone)
Belle-Île (czytaj: bel-il). *Efekt deszczu*

- 3 Zagraj deszcz na dowolnych instrumentach perkusyjnych w tempie wolnym 🐢 i szybkim 🐰.
- 4 Użyj gazety i plastikowych kubeczków z ryżem lub kaszą do stworzenia deszczowego podkładu do utworu Fryderyka Chopina.

Abecadło muzyczne

Klocki rytmiczne

- 1 Przeczytaj rytmicznie wyrazy.

tata

tam

mata

dom

- 2 Przyjrzyj się klockom rytmicznym. Powiedz, jakie mają kolory i kształty.

to „ti”

to „ta”

- 3 Który z dźwięków przedstawionych za pomocą klocków rytmicznych trwa dłużej?

- 4 Przeczytaj rytmicznie zapis składający się z klocków rytmicznych.

Instrumenty perkusyjne

- 1 Poznaj grupę instrumentów perkusyjnych. Zapoznaj się ze sposobem wydobywania z nich dźwięków.

tamburyn

trójkąt

bębenek

marakasy

kastaniety

talerze

- 2 Zagrajcie razem podane rytmy na pokazanych instrumentach.

Abecadło muzyczne

Pięciolinia i klucz wiolinowy

Pięciolinia to dom dla nut. Pięciolinia składa się z linii i pól między liniami. Linie i pola liczymy od dołu.

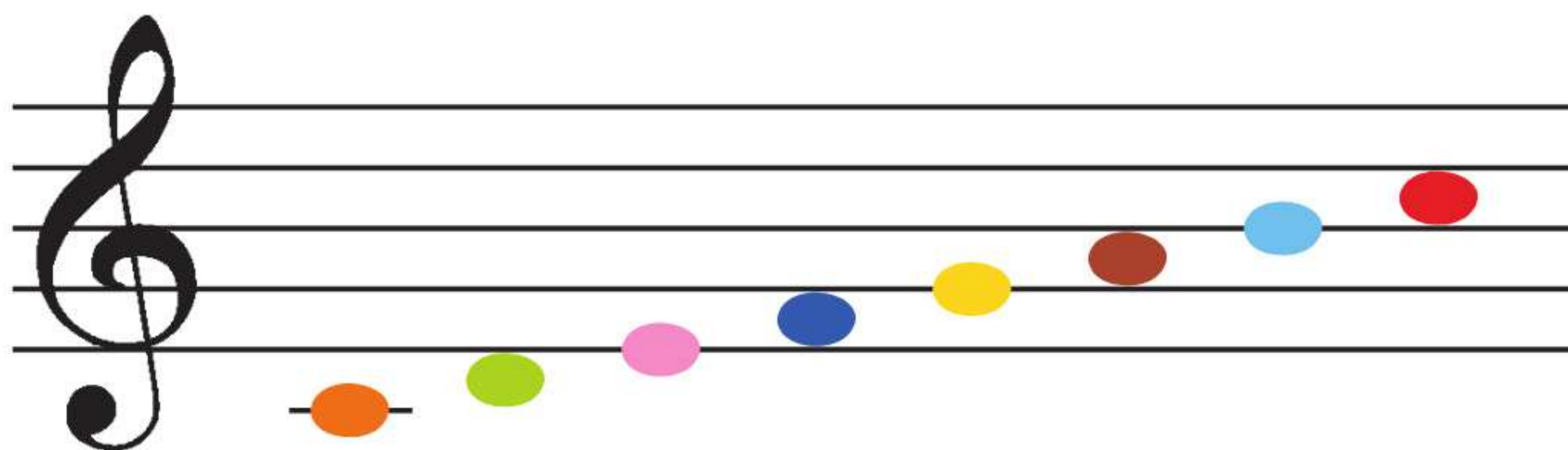
5. linia	4. pole
4. linia	3. pole
3. linia	2. pole
2. linia	1. pole
1. linia	

— linia dodana

Na początku pięciolinii
stoi **klucz wiolinowy**.

Na pięciolinii za pomocą nut zapisujemy **dźwięki**.
Dźwięki mogą mieszkać na **liniach** lub na **polach** między liniami.

- 1 Z czego składa się pięciolinia?
- 2 Co stoi na początku pięciolinii?
- 3 Co zapisujemy na pięciolinii?

Autorzy: Ewa Schumacher, Irena Zarzycka, Kinga Preibisz-Wala (treści przyrodnicze)

Współpraca: Aldona Danielewicz-Malinowska (strony muzyczne); Zofia Stanecka (fragmenty tekstów do nauki czytania); Marta Ziębakowska, Marta Zdrajkowska (*Kraina dźwięku i obrazu*); Waldemar Lib, Wojciech Walat (elementy edukacji technicznej)

Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego do edukacji wczesnoszkolnej, na podstawie opinii rzeczoznawców:

mgr Elżbiety Krystyny Michalak, dr hab. Ewy Skrzetuskiej, dr Marzeny Kryszczuk.

Etap edukacyjny: I

Typ szkoły: szkoła podstawowa

Rok dopuszczenia: 2017

Numer ewidencyjny w wykazie: 813/1/2017

Podręcznik wpisany do wykazu podręczników MEN dopuszczonych do użytku szkolnego, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu z dnia 14 lutego 2017 r. (Dz.U. poz. 356).

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne

Warszawa 2017

Wydanie III (2020)

L – lektury

ISBN 978-83-02-19395-8 (część I.) – podręcznik w wersji elektronicznej (flipbook)

ISBN 978-83-02-19399-6 (całość) – podręcznik w wersji elektronicznej (flipbook)

ISBN 978-83-02-17042-3 (część I.) – podręcznik w wersji drukowanej

ISBN 978-83-02-17046-1 (całość) – podręcznik w wersji drukowanej

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne: **Anna Borchard** (redaktor koordynator, redaktor merytoryczny),

Bożena Drzycimska (redaktor merytoryczny)

Konsultacje merytoryczno-dydaktyczne: **Beata Lewandowska, Sylwia Mroczek-Poniatowska**

Redakcja językowa: **Anna Kapuścińska, Mirella Hess-Remuszko**

Redakcja techniczna: **Danuta Hutkowska**

Projekt I strony okładki: **Joanna Plakiewicz**

Projekt graficzny: **Katarzyna Trzeszczkowska, Joanna Plakiewicz**

Opracowanie graficzne: **Joanna Plakiewicz**

Fotoredycja: **Natalia Marszałek**

Skład i łamanie: **Illustris, Barbara Górak**

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna

00-807 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 96

KRS: 0000595068

Tel.: 22 576 25 00

Infolinia: 801 220 555

www.wslp.pl

Publikacja, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobie znajomej. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawo
lubi

Szanujmy cudzą własność i prawo.
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

Źródła ilustracji i fotografii

Okładka: (ilustracje dorysowane) Joanna Plakiewicz, (fot. dziewczynka za rakieta) Yuganov Konstantin/Shutterstock.com, (fot. dziewczynka) Africa Studio/Shutterstock.com, (fot. podłoga) Bloomicon/Shutterstock.com

Ilustracje: s. 3 (ilustracja do wiersza) Paulina Radziejewska; s. 4 (dom) Lightcraft; s. 6 (piktogramy) Agnieszka Wessel; s. 6–7 Lightcraft, (plansze przyrodnicze) Marta Drapiewska, (plansze z literami i cyframi) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 8–9 Magdalena Babińska; s. 10–11 Patrycja Szott; s. 12–13 Artur Gulewicz; s. 14–15 Paulina Radziejewska; s. 16–17 Lightcraft; s. 22–23 Marta Drapiewska; s. 24–25, s. 26–27, s. 28–29 Lightcraft; s. 31 (auto) Joanna Plakiewicz; s. 32–33 Wojciech Stachyra/Joanna Plakiewicz; s. 34–35 Marta Drapiewska; s. 36–37 Lightcraft, (igloo, indyk, irys) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 38–39 Ewa Kozyra-Pawlak; s. 40–41 Grzegorz Wojtasik; s. 44–45 Paulina Radziejewska; s. 46–47 (piktogramy) Joanna Plakiewicz; s. 48–49 (Kopciuszek) Marta Drapiewska, Lightcraft; s. 50–51 Wojciech Stachyra; s. 52 (pies) Daniel de Latour; s. 53 (rysunki) Marta Drapiewska; s. 54–55 Paulina Radziejewska; s. 56–57 Artur Gulewicz; s. 58–59 Lightcraft, (mapa, mamut, mrówka, obrazki na grze memory) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 61 (pierwszy telefon, współczesny telefon) Modelight, Jakub Marczuk; s. 62–63 Lightcraft; s. 66–67 Paulina Radziejewska; s. 68–69 Lightcraft; s. 72–73 Lightcraft, (lew) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 74–75 Lightcraft; s. 76–77 Paulina Radziejewska; s. 78–79 (symbole pogody) Joanna Plakiewicz; s. 82–83 Ewa Kozyra-Pawlak; s. 84 Magdalena Babińska; s. 86–87 Marianna Sztyma; s. 88–89 Paulina Radziejewska; s. 90–91 Lightcraft; s. 92–93 Katarzyna Bajerowicz; s. 94–95 Lightcraft, (mapa) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 105 (żółw, zając) Eliza Goszczyńska; s. 106–107 (piktogramy) Agata Juszczak

Fotografie: s. 4 (aparat) neelsky/Shutterstock.com, s. 4–5 (bajka) Peshkova/Shutterstock.com, (córka) Piotr Ratajski/overline/WSiP, (ekran) Alhovik/Shutterstock.com, (foka) Roland IJdema/Shutterstock.com, (góra) omgimages/iStockphoto.com, (herbata) George Dolgikh/Shutterstock.com, (igła) Swapan Photography/Shutterstock.com, (jajko) rangizzz/Shutterstock.com, (kot) absolutimages/Shutterstock.com, (lala) Gelpi/Shutterstock.com, (łapa) Javier Brosch/Shutterstock.com, (mama) Yuri Shevtsov/Shutterstock.com, (nuta) Kapreski/Shutterstock.com, (osa) Evgeniy Ayupov/Shutterstock.com, (papuga) Eric Isseelee/Shutterstock.com, (rower) Dudarev Mikhail/Shutterstock.com, (sopel) Alexander Kazantsev/Shutterstock.com, (tata) overline/Piotr Ratajski/WSiP, (ul) emberiza/Shutterstock.com, (woda) Aaron Amat/Shutterstock.com, (góry) wacpan/Shutterstock.com, (zegar) Sergey Melnikov/Shutterstock.com; s. 10–11 (niebo) varuna/Shutterstock.com, (motyl) David Benton/Shutterstock.com, (wrona) Marcin Perkowski/Shutterstock.com, (kot) Eric Isseelee/Shutterstock.com, (dziewczynka) Tania Kolinko/Shutterstock.com, (kamień) Pertusinas/Shutterstock.com, (stado ptaków) xpixel/Shutterstock.com, (jarzębina) mahout/Shutterstock.com, (motyl) Tobypotos/Shutterstock.com; s. 16 (osa) Evgeniy Ayupov/Shutterstock.com; s. 18–19 (muszelki) Fotana/Shutterstock.com, (bursztyn) Magone/Shutterstock.com, (rośliny) Belinka/Shutterstock.com, Tamara Kulikova/Shutterstock.com, (dłonie z piaskiem) NielsVK/Alamy Stock Photo/BE&W, (piasek) KAWESTUDIO/Shutterstock.com, (biała plaża) Jesse Kraft/Alamy Stock Photo/BE&W, (różowa plaża) Branislav Petkovic/Alamy Stock Photo/BE&W, (czarna plaża) Prisma Bildagentur AG/Alamy Stock Photo/BE&W, (brązowa plaża) Rosanne Tackaberry/Alamy Stock Photo/BE&W, (piasek w butelce) Andrii Muzyka/Shutterstock.com; s. 21–22 (las) Agnieszka & Włodek Bilińscy, (dzieciół) Menno Schaefer/Shutterstock.com, (sójka) IbajaUsap/Shutterstock.com, (sowa) David Dohnal/Shutterstock.com, (huba) Ainars Aunins/Shutterstock.com, (lis) Eric Isseelee/Shutterstock.com, (sarna) MilanB/Shutterstock.com, (dzik) Budimir Jevtic/Shutterstock.com, (kuna) Mark Caunt/Shutterstock.com, (kruszyna pospolita) baxys/Shutterstock.com, (leszczyna pospolita) Przemyslaw Wasilewski/Shutterstock.com, (trzmielina pospolita) Nataliia Melnychuk/Shutterstock.com, (wrzós zwyczajny) Teresa Kasprzycka/Shutterstock.com, (borówka czarna) ET1972/Shutterstock.com, (borowik szlachetny) Filip Fuxa/Shutterstock.com, (koźlarz czerwony) Jukka Palm/Shutterstock.com, (muchomor czerwony) Ondrej83/Shutterstock.com, (muchomor sromotnikowy) Inna G/Shutterstock.com, (konwalia majowa) blickwinkel/Alamy Stock Photo/BE&W; s. 24–25 (kajak) FamVeld/Shutterstock.com, (mężczyzna z aparatem) 3355m/Shutterstock.com, (kobieta z telefonem) Piotr Ratajski/overline/WSiP, (wodolot) Ilya Malov/Dreamstime.com, (ludzie na przystanku) Piotr Ratajski/overline/WSiP; s. 26–27 (wózek) nikkytok/Shutterstock.com; s. 26 (aparat) neelsky/Shutterstock.com; s. 28–29 (dziewczynka) overline/Piotr Ratajski/WSiP, (para) Iakov Filimonov/Shutterstock.com, (motocyklista) Pavel Lysenko/Shutterstock.com, (rowerzysta) ChameleonsEye/Shutterstock.com, (strażak) Grażyna Bryk/WSiP, (policjant) Janusz Pienkowski/Shutterstock.com, (ratownik medyczny) Heroc/Shutterstock.com; s. 30–31 (znaki: przejście dla pieszych, rower) Kaspri/Shutterstock.com, (dziewczynka) Jenn Huls/Shutterstock.com, (chłopiec w czarno-żółtej koszulce) S-F/Shutterstock.com, (chłopiec w niebieskiej koszulce) Valua Vitaly/Shutterstock.com, (nogi) Kurhan/Shutterstock.com; s. 36 (igła) Swapan Photography/Shutterstock.com; s. 37 (korona) Elnur/Shutterstock.com; s. 41 (rudzik) YK/Shutterstock.com, (kos) cmnaumann/Shutterstock.com, (sikora bogatka) Eric Isseelee/Shutterstock.com, (por) Asia Glab/Shutterstock.com, (seler) Tiramisu Studio/Shutterstock.com; s. 42 (notes) 89studio/Shutterstock.com, (truskawki) Wolna/Shutterstock.com, (banan) Svetlana Serebryakova/Shutterstock.com, (jogurt) Mny-Jhee/Shutterstock.com, (dzbanek) kaiskynet/Shutterstock.com, (lód) Valentyn Volkov/Shutterstock.com, (maliny) Nattika/Shutterstock.com, (arbuz) Africa Studio/Shutterstock.com, (blender) iprachenko/Shutterstock.com, (mycie truskawek) Romiana Lee/Shutterstock.com, (owoce w dzbanku z blenderem) Bepaliy/Shutterstock.com, (koktajl truskawkowy) Studio ART/Shutterstock.com; s. 43 (korale z jarzębiny) JasminkaM/Shutterstock.com, (jarzębina, śliwka) D. Kucharski & K. Kucharska/WSiP, (żołędź) Dionisvera/Shutterstock.com, (kasztan) Evgenyi/Shutterstock.com; s. 46–47 (projektor filmowy) Svetlana Shmeleva/Shutterstock.com, (dziewczynka z lupą) Tatyana Vyc/Shutterstock.com, (chłopiec z arbuzem) VaLiza/Shutterstock.com, (dziewczynka z kotem) Sergiy Bykhunenko/Shutterstock.com, (chłopiec ze słuchawkami) DenisNata/Shutterstock.com, (dziewczynka z kwiatem) Oksana Kuzmina/Shutterstock.com, (kino) Denis Rozhnovsky/Shutterstock.com, (dziecko w kinie) Pavel L Photo and Video/Shutterstock.com; s. 48 (ekran) Alhovik/Shutterstock.com; s. 52 (promienie) Klara Viskova/Shutterstock.com, (Myszka Miki) ©Disney Channel/Courtesy Everett Collection/East News, (Bolek i Lolek, Reksio, Baltazar Gąbka) Polfilm/East News, (klatka z filmu) Drosselmeyer/Shutterstock.com, (dziewczynka) Lucky Business/Shutterstock.com; s. 53 (laptop) blackzheep/Shutterstock.com, (kartki) ESB Professional/Shutterstock.com, (strzałki) YasnaTen/Shutterstock.com, (czarny pisak) MichaelJayBerlin/Shutterstock.com, (ołówek) spacezerocom/Shutterstock.com, (kolorowe pisaki) perfectlab/Shutterstock.com; s. 58 (mama) Yuri Shevtsov/Shutterstock.com; s. 60 (rama) Peshkova/Shutterstock.com; s. 61 (pierwszy telefon ze słuchawką) QEDimages/Alamy/BE&W, (pierwszy telefon z tarczą numerową) Aaron Amat/Shutterstock.com, (jeden z pierwszych telefonów komórkowych) Chris Willson/Alamy Stock Photo/BE&W, (mama z córką) Piotr Ratajski/overline/WSiP; s. 62 (tata, chłopiec) Piotr Ratajski/overline/WSiP, (trampki) Preto Perola/Shutterstock.com; s. 64–65 (park) Panoramic Images/Getty Images, (mostek) Mitchell Funk/Photographer's Choice/Getty Images, (ławka) aceshot1/Shutterstock.com, (kaczki) Rob Gross/Shutterstock.com, (rodzina w tle) Pavel L Photo and Video/Shutterstock.com, (różowe astry) Agata Dorobek/Shutterstock.com, (łabędź) Tomas1111/Shutterstock.com, (alejka) 1000 Words/Shutterstock.com, (kaczka i kaczor) Wolfgang Kruck/Shutterstock.com, (paw) Cherie Haines/Shutterstock.com, (wiewiórka) Pim Leijen/Shutterstock.com, (jesienne liście) biletskiy/Shutterstock.com, (łabędzie) AdStock RF/Shutterstock.com, (liście dębu) Brum/Shutterstock.com, (mysz) Eric Isseelee/Shutterstock.com, (sroka) Tony Campbell/Shutterstock.com, (marcinki) Brzostowska/Shutterstock.com; s. 70–71 (żeremia) Civdis/Shutterstock.com, (drzewo) Aptyp_koK/Shutterstock.com, (wiewiórka) Cristian Gusa/Shutterstock.com, (Oleksandr Lysenko/Shutterstock.com, (kopiec) koi88/Shutterstock.com, (kret) blickwinkel/Alamy/BE&W, (mrówisko) Maslov Dmitry/Shutterstock.com, (mrówki) blickwinkel/Alamy/BE&W, (bobry) UbjsP/Shutterstock.com, (borsuk) Michael Krabs/imagebroker RM/Diomedea, (niedźwiedź) Juniors Bildarchiv/BE&W, (trzcina) schankz/Shutterstock.com; s. 72 (lala) Gelpi/Shutterstock.com; s. 73 (lody) M. Unal Ozmen/Shutterstock.com; s. 74–75 (odkurzacz) Valentin Valkov/Shutterstock.com, (chłopiec) overline/Piotr Ratajski/WSiP, (matka z córką) Ilike/Shutterstock.com; s. 78–79 (kobieta) kurhan/Shutterstock.com, (parasol) puruan/Shutterstock.com, (deszcz rysunek) ancha/Shutterstock.com, (deszcz) Lonely/Shutterstock.com, (wiatr) Paul Aniszewski/Shutterstock.com, (jesienny deszcz) Beata Becla/Shutterstock.com, (droga w deszczu) isoga/Shutterstock.com, (jesienne drzewo w słońcu) Artens/Shutterstock.com, (droga) Aleksey Stemmer/Shutterstock.com, (kręgi na wodzie) ESB Professional/Shutterstock.com, (jesienny krajobraz) Uldis Maters/Shutterstock.com; s. 80–81 (dziecko w płaszczu) Kuttelvaserova/Shutterstock.com, (parasol) Irina Matskevich/Shutterstock.com, (kalosze) eClick/Shutterstock.com, (chmura) Magnia/Shutterstock.com, (parasol w Iranie) The Bridgeman Art Library/PhotoPower, (parasol w Chinach) akg-images/Pictures From History/BE&W, (parasol Francja) British Library/akg-images/BE&W, Claude Monet „Spacer. Kobieta z parasolką”, (dziewczynka z parasolką) Max Topch/Shutterstock.com; s. 85 (wizyta u lekarza) goodluz/Shutterstock.com, (miś zdrowy i chory) Africa Studio/Shutterstock.com, (syrop) Coprid/Shutterstock.com; s. 89 (papuga) Eric Isseelee/Shutterstock.com, (pies) kitty/Shutterstock.com, (chomik) Igor Kovalchuk/Shutterstock.com, (ryba) Ekaterina V. Borisova/Shutterstock.com, (żółw) fivespots/Shutterstock.com; s. 90 (kot) absolutimages/Shutterstock.com, (czarny kot) Eric Isseelee/Shutterstock.com; s. 94 (ptak) Vadim Kononenko/Shutterstock.com, (pirat) lanych/Shutterstock.com, (papuga) Eric Isseelee/Shutterstock.com; s. 96 (patyczak) Knorre/Shutterstock.com, (patyk) DenisNata/Shutterstock.com, (chomik) Igor Kovalchuk/Shutterstock.com, (kołowrotek) Sean Nel/Shutterstock.com, (czerwona i niebieska ryba) Johannes Kornelius/Shutterstock.com, (srebrna ryba) Napat/Shutterstock.com, (roślina) olias32/Shutterstock.com, (kamienie) naluwan/Shutterstock.com, (pies) Mila Atkovska/Shutterstock.com, (zabawki dla psa) Africa Studio/Shutterstock.com; s. 97 (galeria z obrazem) bellenix/Shutterstock.com, (gronostaj) Eric Isseelee/Shutterstock.com; s. 98 (dzieci) YAKOBCHUK VIACHESLAV/Shutterstock.com, (muszle) vvov/Shutterstock.com, (Tatry) Pawel Kazmierczak/Shutterstock.com, (kierpce) M. Koziół i G. Bryk/WSiP, (ciupaga) G. Bryk/WSiP, (zdjęcie dzieci na trawie) conrado/Shutterstock.com, (zdjęcie dzieci) altanaka/Shutterstock.com; s. 99 (wrzós) Olha Rohulya/Shutterstock.com, (miód) Jelena Yukka/Shutterstock.com, (odblask) Eliza Goszczyńska/WSiP; s. 100 (dynie) Subbotina Anna/Shutterstock.com; s. 101 (sukienka) Karkas/Shutterstock.com, (koszula) xiaorui/Shutterstock.com, (rower) Dudarev Mikhail/Shutterstock.com, (rolki) Levent Konuk/Shutterstock.com, (rodzina w parku) Syda Productions/Shutterstock.com; s. 102 (chłopiec z karmnikiem) Ilike/Shutterstock.com; s. 103 (płaszcz) sagir/Shutterstock.com, (parasol) rtem/Shutterstock.com, (kalosze) prophoto14/Shutterstock.com, (nogi w kaloszach) Alim Yakubov/Shutterstock.com; s. 104 (miska) Lizard/Shutterstock.com, (czarny kot) Lizard/Shutterstock.com; s. 105 (dziewczynka i chłopiec) Piotr Ratajski/overline/WSiP; s. 107 (tamburyn, kastaniety) R. Piątkowski/WSiP, (trójkąt) tkemot/Shutterstock.com, (bębenek) PhotoDisc/FPM, (marakasy) Intraclicue LLC/Shutterstock.com, (talerze) Piotr Kubat/WSiP

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że podjęły starania mające na celu dotarcie do właścicieli i dysponentów praw autorskich wszystkich zamieszczonych utworów. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, przytaczając w celach dydaktycznych utwory lub fragmenty, postępują zgodnie z art. 27¹⁾ ustawy o prawie autorskim. Jednocześnie Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że są jedynym podmiotem właściwym do kontaktu autorów tych utworów lub innych podmiotów uprawnionych w wypadkach, w których twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.